

NON ZER

- NAFARROAKO UNIBERSIDADEARI
ESKUTITZ IREKIA
Garate 3 garrenean
- GAUDEN EUROPARA BEGIRA
Berasategi 3 garrenean
- DOLARRAREN ERIA ETA TROIAKO
Ansola 5 garrenean
- ARTE
Kortadi 7 garrenean
- ELIZ-BARRUTIKO MIXIOAK-72
Larrañaga 11 garrenean

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22-SAN SEBASTIAN-TEL. 426666-PREZIOA: 7 PEZETA

GOTZON GARATE

"Marxen marxismoa" eta "Marx eta Nazioa" izeneko liburuen egille

—Idatzi berria duzu "Marx eta Nazioa" izeneko liburua. Zerk eragin dizu hori idaztera?

—Marxismoari eta nazionalismoari buruz asko itzegiten delako Euskal Errian. Baiña inork ez du aipatzen Marx, nazionalismoari buruz mintzatzerakoan, ez marxistak eta ez marxista ez direnak. Lenin-en eta Stalin-en liburuak bakarrik aipatzen dituzte nazionalismoari buruz itzegiterakoan. Ez Euskal Errian bakarrik, Europako beste nazioetan ere berdin gertatzen da. Ia ezer ez dute aztertu gai hau. Gauza asko esan dute Marxen jarraitzaileek nazionalismoaz, zehatz-mehatz. Baiña Marx eta bere lagun Engels ez ziran artaratu. Ez zuten nazioa zer den eta nazio zapalduen etorkizuna zein den azaldu. Patxaraz aztertu beharra zegoen gai hau beren liburuetan. Horri ekin nion nik.

—Zergatik ain gutxi aztertu dute marxdarrek gai hau?

—Marxen eta Engelsen lan batzuk ezagutzen ez zirelako lehenik, noski. Argitaratu gabe bait zeuden. Alemanez askok ez dakitelako bestetik. Halare, ez zen hau arrazoirik aundiena. Errusiarrek ez dute, nazionalismoaren auzi hau aipatzeko gogorik sekulan izan. Badakizu gorroto aundia ziotela Errusiari Marx eta Engelsek. Oso konserbadore zen Errusia Marx eta Engelsen garaletan. Nazio txikiak irentsi eta alderdi guzietara zabaltzen ari zen gainera. Horregatik gogor eraso zioten Errusiari Marx eta Engelsek, etengabe, Europaren erdia jaten ari zelako. Errusiaren aurka izan zituen Marxek bere bizian irain eta itzik amorratuenak.

—Errusiaren errua da, beraz, batikpat auzi hau behar bezala garbitu gabe edukitzea?

—Bai, mingarri zaizkie errusiarek Marxen zenbait gauza eta ezkutuan gordetzen saiatzen dira. Ehun nazionalidade baiño gehiago daude gainera Errusiaren barruan. Askatasuna nahi lukete horietatik batzuek: Baltikoko nazioak, Ukrainiak, Turkistanek... Jakina barruko gorapilloak nahastea da nazionalidade arazoa aipatzea. Marxen jarraitzaile direla aitortzen dute errusiarrek, baiña ez du inoiz ere Marxek esan Baltikoko nazioak zapaltzeko eskubidea duenik. Horregatik zokoratzen dituzte Errusiako marxdarrek Marxen zenbait esan, nazioari buruz batikpat. Beraien aurka bait dago Marx pundu askotan.

—Norentzat idatzi dituzu zure liburu biak?

—Euskal Erriaren etorkizunaz arduratzen diran guztientzat. Batzuk diotenez Marxek bakarrik du arrazoi nazio kontuan. Beronek esandakoak bete behar ditugula, diote, egiazko Euskal Erri bat egin nahi badugu. Baiña gauza bat da esana eta beste bat izana. Asko dira, gure artean, beren buruak marxistatzat eduki arren, honen erakutsietaz tutik ez dakitenak. Horregatik azaldu beharra zegoen Marxek nazioari buruz esandakoa. Lau urte osoak behar izan ditut liburu hau idazteko. Friburgen eta Bernan egin dut ia lan guztia.

—Zer iritzi, aldeko edo aurkako, jaso dituzu zure lehenen liburuz, ots, MARXEN MARXISMOARI buruz?

—Erri osoarentzat eginia duzu. Auxe izan du kritikarik gogorrena: oso laburra dela, alegia. Eta arrazoi. Neuk ere ongi nakien arrisku aundia duela gauzak behar bezala ez agertzeko honelako lan labur batek. Baiña haxe izan behar duzu gogoan liburu

GOTZON GARATE

bat idazterakoan: zer esan nahi duzun eta zein esaten diozun. Liburu hortan nik jendeari bide bat, ataka bat ireki nahi nion marxismoa zer dan ikas dezan, erderara jo gabe.

—Askok irakurri dutela al derizkiozu?

—Bai, askok. Eta hori pozgarri zait. Euskal Erri-tik eta Atzeretik ere eskutitz pilloa jaso dut: aldekoak eta aurkakoak, baiña danak giza-legez idatziak. Alde edo aurka egoteak ez dit ajolarik ematen. Irakurtzeak ematen dit poz. Eta asko irakurri da. Gogoz artu du jendeak.

—Zertan duela uste duzu meriturik aundiena?

—Hontan datza liburu honen meriturik aundiena. ene iritziz: Marxen eta Engelsen jatorrizko testoe-tatik ateratakoa dela. Ez honek eta harek esanda-koetatik, alegia, neuk, Marxek eta Engelsek alema-nez idatzitako liburuetatik ateratakoa baizik.

—Zer diozu MARX ETA NAZIOA zure liburuz?

—Serbitzu bat egin diodala uste dut Euskal Erri-ari nere bigarren liburu honekin. Egia esan, bai Europan eta bai Ameriketean ezer gutxi egin da Marx eta Nazioa elkarrekin lotzeko. Bloon-ena zen orain arte agertu dan libururik onena. Baiña hori ere murriztu pundu batzuk bakarrik ukitzen bait ditu. Beste inon irakurri ezin dutena euskeraz irakurtzeko aukera izanen dute euskaldunak hemendik aurrera.

—Zer euskera mota maite duzu gehienbat?

—Agian Marxen marxismoan erabiltzen dutana errazagoa duzu, errikoia, baiña Marx eta Nazioan erabiltzen dena batuagoa eta orraztuagoa. Penagarria da benetan, liburu bat idatzi eta euske-

rari buruz berriketan jardun beharra. Ez da hola-korik gertatzen gatzeleraz idatzitakoan, esate bate-rako. Badakit nik ondo atzera gaudela Euskal Errian. Euskerari begira egon beharko dugu biziko den ala ez prolema daukagun bitartean. Nik euskera ba-turakoira jotzen dut beti. Gipuzkera osatura adi-tzean, ots, Gipuzkoa-Nafarroako mugetan egiten dan euskerara. Goizuetako Herrero Borda basarri jator eta maitean egiten ditut egonaldia. Gogozkoa dut hango euskera: baiña Euskaltzaindiak esaten duena betetzea izan da nere lema. Horri nago begira eta berdin egin behar dugula euskaldun guztiok uste dut. Dizi-plina eta demokrazia: hona nere gogozko bi leloak.

—Asmo aundiak dituzula jakin dugu. Zer asmo daukazazu?

—Bai, eta ez dut uste asmoak bakarrik izanen direnik. Aspalditik ditut nobela batzuk idatzita. Hoi-ek argitaratzeko beta nahi nuke. Poliziakak dira ba-tzuk, bi bestelakoak. Erdi idatzia dut Marxismo-Lenismoari buruz ere liburu bat. Badut filosofiaren iztegi bat egiteko gogoia ere. Gaia metatzen ari naiz. Antropologia kulturaletaz ere gogor ari naiz lanean, bere garaian liburu batzuk idatzeko asmoz. Denak euskeraz, jakina.

—Baiña liburuetatik at ere lan egingo duzu, noski?

—Deustoko Unibersidadean irakasle nauzu. Deus-toko Unibersidadea da gaurregun euskal giroan on-gien dagoen Unibersidadea. Lan bikaina egiten dute Kultur-mintegiko ikasleek. Ni, irakasleetan eta era-kundeetan, euskera eta euskal kultura sartu nahi-rik ari naiz aspertu gabe. Unibersidadea euskaldun-du arte, euskal Unibersidadea eduki arte, Uniber-sidadean gai guziak euskeraz irakatsi arte oso kar-arra izango da Euskal Erriaren kultura. Edozer idatzi dezakegu la uste dugu eziera eta eskola-bide oberik gabe, baiña axaletik eta arinkeria batetatik, sakontasunera iritxi gabe gabiltz.

—Zergatik ez duzu idazten gure aldizkarian le-hen bezala?

—Bakoitzak bere saillean egin behar du lan. Bi-kain ateratzen da Z. Argia, astero astero. Badu idazle jatorrik eta langillerik asko. Egoki janaritzen dute Erria aldizkari horren bidez. Beste bide ba-tzuetatik jo behar du orain nere lanak. Unibersida-dean lan egin, irakasleak Euskal kulturarako ira-bazi, ikasleen artean euskaltzaitasuna piztu. Hortan ari naiz etengabe. Eta bestalde ikasi eta idatzi, il arteraño. Aurtzarotik gustatu izan zait ikastea. Ba-tez ere Matematikas eta Izkuntzak izan ditut go-gozkoak. Eta pozik nago joera hori izan nuelako.

—Asko lagunduko zizuan, noski, izkuntzak ja-kiteak?

—Ikaragarri laguntzen dit. Liburu onak eta ugari zehar ibiltzeko ere. Asko jazten eta aberasten du bait ditugu Deuston. Beharrezkoak dira munduan ibilliak. La munduko bost kontinenteak ezagutzen ditut. Baiña egia esan, nere dohainik aundiena hau dela uste dut: sekulan buruko miñik ez izatea. Amaika edo amabi orduz ikasten jarduten naiz egu-nero. Halare ez zait bururik nekatzen. Ez dut bu-ruko miñik nabaitzen. Honek adore aundia ematen dit lanean jarraitzeko.

NERE BORDATXOTIK

An giñan ba Tolosa-n, agindu bezela, igandeko norgeiagoka ikusten.

Etzan denbora goxo ta atsegiña, muxiña ta petrala baizik. Martxoak, dakizutenek, ezta geiegi piaztekoa. Sarritan agertu nai izaten du bere aurpegi ximurra.

Esanaz ari giñan aspalditxotik egurretan zegola Tolosa-ko gorabera.

Egur aukera, dakizutenek, beregain zuen Aierbe ataundarrak.

Atera zion etekin ederra berekin zuen eskubideari. "Iruntxiberri", 49 kiloko gizona izanik, ezin berekin izan garai bateko "Atxunberri" edo "anta Ageda" zanaren danbateko-rik.

Pixu ariñeko gizonak, aizkol-eman ariña bear, nai ta ez. Nolan eta noizko iritxi enborraren biotzera?

"Iruntxiberri" oso burutsua izan da beti jokoa egiteko garaian, baiña oraingoan ezta asmatu. Ezta aritzeko. Bakarria da izan ere, betikoa: danon Jaun da Jabea.

Jende talde polita bildu zan. Ez genduke esan nai sarrera bikañietakoa izan zanik, baiña ezta eskas eta aula zanik ere.

Aierbe, pentsatzekoa zanez, egur gaizto ta zaillen billa alegindu zan. Legezko ta arrazoizkoa da, eskubide ori berekin izanik.

Ondo zekien Aierbe-k kilometroak korritzeko orduan zer eginik etzeukala; ondo zekien aizkorako errentatik bizi bear zuela, irabazle izatekotan.

Bi gizonak egurretan pasa zuten denbora adierazi nai dizuetegu len-dabizi.

Aierbe irabazleak, 60 ontzako egurra ebaten, 5 minutu ta 35 segundo bear izan zituen.

"Iruntxiberri" galtzailleak, neurri bereko egurra ebaten, 10 minutu ta 10 segundo.

Ontatik pentsa, entzule maiteok. Lauminutu ta 48 segundoren alde atera zion egurretan ataundarrak aiarrari.

Gero, korrika, nola erremeritu ainbesterainoko koska ta okerra?

Ezin iñolako moduz, intentzioaren paltan gelditu ezipazan ere.

"Iruntxiberri", aizkorazko lanak bukatu ta korrika asi zanerako, ia amalau buelta emanda zegon Aierbe. Oso metro gutxi paltta ziran amalau buelta oso izateko.

Guziok edo geientsuenok dakizutenek, zezen plazako buelta bakoi-tzak eun metro izaten ditu. Milla ta lareun metro ziran, beraz, oso paltta kaxkarrarekin.

Etzegon an ezer egiterik, mirari bat sortu ezik. Kontrarioa aizkolari utsa izan balitz bai, apika, baiña Aierbe, aizkolari ta korrikalari baita bide batez...

Ez "Iruntxiberri" berdintzekoa korrikara bakarrik joanik, baiña bai erdipurdiko askotxo estu ta larri artuko lituzkena.

Laguntzaille edo erakusleak izan zituzten aizkoran aritu ziran denboran.

Aierbe-ren erakuslea: Erramun Yurrebaso.

"Iruntxiberri-ren" erakuslea: Silbestre Juankorena.

Jokoa asi baiño amar minutu lenago "eun larogeiri", otsegiten zuten korredoreak, "Iruntxiberri-ren" alde.

Federazioko gizon Artola jaunak aserako txixtua jo zuen garaian, berdin-berdinean zegon dirua.

Irurogei ontzako egur traketsa ebaki, ta ondoren zortzi kilometro korritzen denbora auk bear izan zituzten.

Aierbe, ataundarrak: 33 minutu ta 29 segundo.

"Iruntxiberri", aiarrak: 35 minutu ta 46 segundo.

Emen daukatzute agiri ta lumero danak eta kontuak ateratzen eztago gaiztoa.

Korrika alde aundia, bentaja bikañia lortu zuen "Iruntxiberri-k", baiña are ta ondotoz aundiagoa atera zion Aierbe-k egurretan.

Aiarrak etzeukan iñola ere asierako okerra berdintzerik.

Dan bezelako piña ezipalitz, etzi-tuen lan danak bukatuko, galdua zegola jakiniñ.

Baiña, egitazko deportistarik baldin bada, "Iruntxiberri" txikia da bat. Galdu edo irabazi, duen guzia ematen duen gizona, joaten dan toki guzietan.

Amalau bueltaren tokian, lau edo bost bueltaren alde besterik atera ezipalio aizkoran, zer gertatuko ote zan Tolosa-n?

Orduantxe izango zan benetako joko estu ta larria.

Ondo pentsatzen jarrita, igandean ere korrika oso ondo egin zuen "Iruntxiberri-k".

Aizkoran ler egin, anima atera, esaten dan bezela, kontrarioa ainbat eta ainbat buelta ematen ari zala ikusi, ta, alaz guziz ere, zortzi kilometrosk 26 minutu ta 36 segundotan pasa zituen. Aizkora lanik izan ezipalu, korrika egitera bakarrik joan balitz, zenbat denbora bearko ote zuen zortzi kilometroren kontu ematen?

Beste zerbait ere esan bearra dago. Zezen plazako utzia kondizio txarretan zegon. Ur-bilduak, ur putzuak, an da emen. Ipurtaldeak lapo bustita gelditu ziran korrikalari biak.

Ba-dago segundo batzuren alde lur sendoaren gainean ibili, edo putzutuan ibili.

Penagarria da, gure iritzirako,

"Iruntxiberri": Igandean galtzaille izanarrein, asko eguin zuan korrika

"Iruntxiberri-ri" gertatzen zaiona. Bere lantegian, au da korrikalari modura kontrariorik ez (onegia izan nunbait), eta segari edo aizkorari eldu bear neurketarik moldatuko badu.

Arruiz-ko Txikia-ri ere au bere gerta zitzaion sasoi beteaz zanean.

Gaur gaur bezela, Esukalerriak urritasun gogorra du korrikalariz. Amateur saillean ba-ditu itxuran-

tzeoak, baiña joko-gizonetan oso aukera txikia.

Aizkolari ta korrikalariak itzaltzen eta apaltzen ari dira.

Demalari ta arrijasotzailleak dira orain gaillurrean dabilzanak.

Onez-onean ibilizale bagera ere, zakar samar idaztera beartzen gaituzte batzutan.

Ba-daukagu, noski, ortarako motiborik asko.

Eskola-umeak baiño okerrago artzen gaituztela esan ditek. Gaur "bai" esatera beartzen gaituzte, ta biar "ez" esatera.

Eta komeri onek bukatu bear du, nai ta ez.

Gizatasun eta seriotasun geiago nai genduke; egun batetik bestera eztagei lokaztegiara erori bear.

Joan dan astean, azken orduan, ainbat lan eginda gero, Azpeiti-ko zezen plazan neurketarik etzala ospatuko, esan ziguten belarri ertze-ra; "Usategiata" zala atzerapena eskatu zuena.

Joan dan amabost urte ontan, astelenero ta ostiralero itzegiten degu irratiz (radioz).

Azken ostiralean, Azpeiti-ko norgeiagoka astintzen aritu giñan luzaro, borondaterik onenez.

Radioko lana bukatu, ta andik ordubetara, nun esaten diguten ezer etzala Azpeiti-n; berriro jokoak atzerapena zuela. Len batek eta orain besteak atzeratu.

Lor da mor gelditu giñan, entzuten genduen ezin sinistuz.

Egia da periodikuko okerrak zuzentzeko denbora bazegola, naiz itxura txarrekoa izan gaur "bai" ta biar "ez" idatziaz ibiltzea.

Euskaldun baserritarretan zientoka asko dira ordea gure itzaren zai egoten diranak. Periodikurik ezta sartuko aien etxetan, baiña radioz dioguna entzun gabe ezi-za geldituko.

Zer pentsa bear dute gutaz, naiz pekatuaren zimitzik izan ez?

Gu gero oso toki txarrean gelditzen geranak bost xentimoren errurik gabe.

Atzeratzeko asmoz ziranak, ez al zekiten ostiral egardia baiño arreragotik?

Baldin bazekiten berriz, zer kos-

tatzen zitzaien telefono bidez berri ori guri ematea?

Artaraka ez genduen batere anka-sartzerik egingo, gertatzen zana jendeari zuzen adierazi baizik.

Ordurako ba-ziran zortzi egun otsak zabaldu zirala. Iñola ez genduen sinistu nai, baiña geuk ere entzun genduen "Usategiata" atzeratzeko zebillela.

Len ere, naigabe ta disgustu asko izan ditugu ola-moduzko jokatibideekin.

Galeran irteten diranak, ordea, beurak dira, ta ez gu. Guk ba-daukagu denbora diranak diran bezela agertzeko irakurle ta entzuleen aurrean.

Azpeiti-ra joateko beroen eta sutuen ziranak ari dira ozten eta propaganda txarra egiten.

Eztute nunbait bear dan seriotasunik ikusten. Au oso bide txarra da, adiskideak. "Etxekalte" jokatzea esaten zaio oni.

Jokabidez aldatu ezean, neurri zorrotzak artu bearrean izango gera, umetzat eta gezurtizat iñork artu ez gaitzan.

Zer neurri izango diran?

Joko-bezpera egunerarte letra bat ez gitea, ta ezta itz-erdi bat ere. Ortarako, gainera, bi aldeak agindu dezatela seguru urrango egunean jokatuko dirala.

Ontara beartuko ote gaituzte?

Beste molde batzuk artzen ezipadituzte, bai, seguru asko. Toki onean ari da gelditzen gure izen ona!

Baran

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 41 20 65

DONOSTIA

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda. de Francia, 1
— IRUN —

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

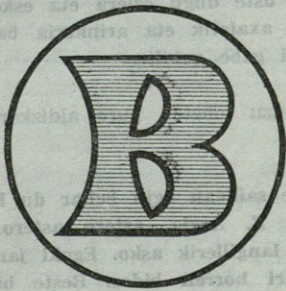
Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiña: 421989 - 427788

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

BURNIOLLA, S.A.

Etxegintza eta konstruziorako burni lanak
ETRACERO S.A. ETXEAREN BANATZALLEA

Usabal auzoan

Urrutizkiña: 65 18 72

— TOLOSA —

ELABORACION Y MONTAGE DE ARMADURAS

REDONDO ORDINARIO

TETRACERO 42

TOR 50

TETRATOR

Forward

MAKINAK

Etxegintza eta Industriarako Salgai Bereziak

— Hormigonera

— Gruak

— Konpresoreak

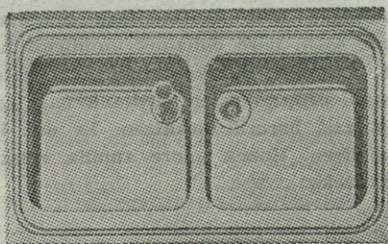
— Ura txukatze

— Andamio elebadoreak eta abar

Isabel II, 4-bajo

Urrut.: 423874 - 426212

— DONOSTIA —

soberana FRANKF

JOSEBA ARZAC
ordezkaria

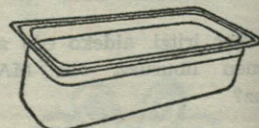
Balleneros, 20 Entlo.

DONOSTIA

Urrutizkiña 41 88 80

-Etxegillientzat berezia

-Neurri guztietako arraskak

Cubetas GASTRO - NORM

NIXON ETA MAO

Nork pentsa, gero, biak elkarrekin ezkondu zitezkeanik? Ezkondu ez dakigu ezkondu direnik, baiña gutxienik entzun dugu, behintzat, bien arteko ezkon-deia. Ogeita-bi urte luzez egon dira biak asarre.

Ez dezagun uste, ordea, maitasunezko ezkontza denik, konbentzizkoa baizik. Ematera baiña artzera gehiago joan bait da bakoitza. Tratuan jardun dira nork etekin ohea atera.

Asarre egon eta ere, ez dagoela gauza onik eta pakeak egitea erabaki dute. Oraindik lagun-lagun direnik ezin esan. Elkarrentzat oso etxeokak izan ditezkeanik ere ezin pentsa. Bata kapitalismoaren aita. Marxismoarena bestea. Baiña politika alorrean edozer gerta ditek.

Begi onez ikusi ditu munduaren alderdi batek bien arteko arremanak. Susmo txarrez beterik besteak. Izan ere bien arteko konponketa orrek zenbaiti gaurko galera bait dakarkio. "Mundua antzaldatu duela" esan du Nixonek bien, arteko elkarriketak.

Munduaren onerako izango dela uste dugu guk ere. Zortzi-rehun milloi bizilagun dituen Erria dugu Txina. Pentsaeraz, bizieraz, ohituraz eta kulturaz oso ezberdin dugun Erria. Badu Txinak munduarentzat bitxi ederrik asko.

Oraingoz, ordea, bi Erri indartsu eta aundi auen arremanak bakarrik aldatu dira. Baiña, gaurko, guztientzat ongarri gerta al da bi etsai auk adiskidetzeara? Formosa behintzat galeran atera da. Zer izango Ego-Korea, Japon, Filipinas eta Indonesiarentzat? Txikiak ordaindu behar larrutik bai zuriekin eta bai gorriekin.

Ez da gozoa jardun Errusia ere. Beldur da nonbait an alderdi aietan "esti" esango ote zaion.

Baiña au laister ikusiko dugu. Emendik bi illabetera Moskun dugu Nixon. Zer tratu egingo ote dute bi lehendakariak? Emen ere artu eta eman biak egin beharko dira. Nor irabazle arreman oietatik? Biak? Orduan ere txikiagoren batek artu behar muturrekoa?

Aundiak ondo konpotzen direla beren artean, entzun izandu dut Euskal Errian; asarre itxurak bakarrik egiten dituztela, alegia. Ez da egia osoa, noski. Baiña beti txikiak atera behar izaten duela galera egia biribilla da. Indarren neurrian egiten bai dira adiskidetasunak eta ezkontzak. Eta txikiak ez du indarrik.

Gorri eta zuri, denek JAUNTXXO. Gorri edo zurien artean arki, beti Jauntxoaren arteko ezkontza.

Denda den aundi eta txikien onerako ezkontza izan dedilla.

GAUDEN EUROPARA BEGIRA: URA DUGU JOMUGA

Europak bere mugak aldatu dituen ontan, bere jomugak erebaki behar ditu. Orain du garaia ortarako, orain ari baitu amerikarrek bere komertzio-burruka Bruselas-en. Europak jakin behar du zer nahi duen. Ingalaterra-k erakusten duen bere europeartasunak eta Pompidou-Brandt-en alkarriketak, garbi irakasten dute Europa bateratu baten billa dabilzala seriozki.

Komunidad Europea ori, oraindik asieran da ta artzen dituzten konpromisoak exkaxak dira ta ari dituzten alkarriketak zaillak, ez baitaukate saillik lanerako. Denek dakigu negoziatio batean amor emanaz aurreratzen dela. Bi aurrerapen aundi orain auzitara ekarriak, zerak dira: kanporako tarifa berdintzea ta nekazari-erakunde bakarra sortzea, ots, Europa Berdea.

Amerikarrek gogor jo dute bi gauza auen aurka azkenaldi aurretan ta burruka ori diru-krisisak ederki erakutsi du. Nazioko dirua gora ta behera dabillen bitartean, ez ditek Europa-rik egin. Orregatik, Pompidou-k eta Brandt-ek ekonomia ta diru-alkarte indartzea erabaki dute. Egun Europa erdiko bankuak dolarrez beteak daude, baiña eztezakete oiekin ezer egin, ezpaitetxe emengo diru biurtu. Are zaillago gertatzen da ori, emengo diruek, 2,55 % tartea daukatelako

mugitzeko —ta bakoitzak tarte ori daukala, 4,50 % tartea izan ditek bi diruren artean, bakoitzak bere aldera egiten badu—. Ori dala-ta, ezin dute nekazari-erakunde bakar bat egin eta aduanetako berditasunak ere indarra galtzen du. Gaiñera eraso zenbait teknokraten iritzi-aldaketak zaillagotu egin du. Auen ustez Europa batuaren etorkizuna ez baitago nekazari-batasunean, industri batasunean baizik, eta amerikarren gauzeri tarifa txikiagoak jartzean.

Europarrek, ala ere, gero ta indartsuago sumatzen idituzte beren buruak eta ordainetan egiteko eskatzen die amerikarrei tarifa jeiste ori, aien gauzeri auk eta auen gauzeri alek. Europak esaten dio Amerika-ri, beti galduan ateratzen dela bere sal-erosketetan Japon eta Kanada-rengatik. Ortan berdintasun batera etorri nahi bada, Europak bere diruari bere mugen barnean eutsi beharra dauka. Bestela, diru ori kanpora ateratzen bada amerikarrek emen dauzkaten filialen bidez, Europak Ameriketara erosi beharko du bere etxean daukana. Ta au da arazoaren gilitza, gakoa: Politiku nagusitza.

Politiku nagusitza ongi, beraren jabe izatera irixteko burrukan dabilzan ekonomia-indarrek agertzen dute. Nagusitza ori irixteko pro-

AGUR, ANDONI

Bai Andoni, zure heriotzaren berri oraintsu jakin dut. Berri garritza berehala zabaldu da ahoz-ahoz, eta guztiz mingarria zaigu guztioi eta batipat lagun zaitugunoi.

Andoni, une honetan ez dizut, go-raipamenik igeingo, horren zale ez zerala badakit. Zeruko Argiak eza-gutu duen berri emalle onenatarikoa, idazle argia, herrikoia, herri arazoak bere muinean erabiltzen zenitun, neurritz, behar den errespetoz eta gizalegez. Orain, ordea, ez ditugu gehiago ANARBE izenordez izenpeturiko Errenderiako berriak ikusiko.

Irakurleak barkatu bekik une honetan nere esperientziak baliatzen banaiz. Izan ere Andoniri eskerrak nauzute euskaltzale. Andonik eskainitako liburuei eskerrak abiatu nintzen euskal zelai aldapatsuan. Andoni Kortak emandako konseiluei eskerrak herria maiteago dut, bestek herriaren alde egindako lana gogoan dadukat, zenbait euskotar sutsuen sufrimenduen berri jakin dut. Euskaldungoaren maisu eta eredu izan baita errenderiaren gazteontzat.

Dozenaren bat urte izango dira. Gazte kuadrilla bat euskal antzerkia egiteko gogotan geunden. Errenderian, lehenago hain antzez-talde onak eta trebeak ezagutu zituen herrian, jarraipena eman nahi genion. Ez genekin noruntz jo, eta Koldo Mitxelenaren aholkuz, Andoni Kortarengana jo genduan. Geroztik, hamaika lan egin du gure Andonik. Asmo onez gazte talde bat bildu ginen, eta BOST-URTIAN antzez lana ikasteari ekin genion. Adorea eta gogoa behar zen, gazte

ezjakin haiekin antzez lanari ekiteko... Bainan Andonik ez zuen etsi.

Geroztik, antzerki lan eta ensaioetan, bera genuen lehen eta puntualena, eta zai egon ohi ginen garaian, hamaika hitz aspertu egin izan dugu berarekin. Bai Andoni, zu hainbateko maisu eta euskal lagunik ez dugu errenderiaren gazteok ezagutu. Gaur egun nabari den euskal giroa bestek egindako lanaren ondorena zela erakutsi zenigun, lehenago izerdiz eta odolez ongarritutako haziaren landare ginelako ikasi. Beharbada, zuk esan eta erakutsitakoaz orain eta aurrerantzean hobekiago jaetuko gera.

Hain euskera irakurterraza erabiltzen zenuen horrek, bazenuen nahigaerik asko, gazteon mordolokeri, erdal joskera, euskera batua, t.a. ikusiaz. Bainan, bestalde, pertsona errespetatzen zenuenez gero ez zenion nehoi laguntzarik ukatzen, ezta gutxiagorik ere. Neronek aukeratutako bidea, idazkera zela bide, gogozkoa ez zitzaizula badakit. Erdal jokoa zurrumbiloi galdu eta itoko nintzen bildur zienn. Arriskuaren berri ederki asko zenekin, handia izan baita euskal familiaren batasuna desegin nahi dutenen eragina aspaldidanik.

Zure lanak hemen aipatu ezinezkoak dira. Euskal arloan premian geundenok, Andonirengana jotzen genduen beti. Sariketa, t.a. epai mahaiko izan zedin, eta abar.

Xenpelaren heriotzaren ehunurtea behar bezala ospatzearen, batzarkide genizun Ayalde zana ere tarteko zelarik. Ba zenuen herriaren literaturaren berri. Añarbeko urak bezain iturri garbia aukeratu zenuen zure egarria asetzeko, euskal literatura zaharrean ongi baino hobeto xurgatu zenuen. Malte zenuen malte, Xenpelar eta bertso-laritza.

Asko sufritu duzu Andoni, sufrimenduen ekaltzpean fede eta kristautasunari zintzo eutsi diozu. Otsoaren mendean artalde utzi zuen sasi-artzairik ere ezagutu zenuen. Bainan, zuk, Artzai Onari zintzo jarraitu diozu azkenerraino. Hemen dastatzerik izan ez duzun euskal aberri giro gozorik, zeruan izango duzu, eziparik gabe, ordain sarlitzat.

Agur Andoni, bainan ez gutaz ahaztu, eta bidali egiguzu goi zerutik, ilunpe honetan hain beharrezkoa zaigun argia.

Mikel Ugalde

NAFARROAKO UNIBERSIDADEARI ESKUTITZ IBEKIA

Guziok dakigunez, Unibersidadea herriaren onerako erakundea dugu. Herriak sortua, herriarrez osatua, herriaren aurrebiderako izan behar duena.

Euskal Herian bi uritan dugu Unibersidadetik: Bilbon eta Irunan. Estadoaren Unibersidadea alde bat utziaz, iker dezadan, laburki, Elizak dituen bi Unibersidadeak.

Jesuitak zuzentzen dute Deustoko Unibersidadea. Opus Deik Irunakoa. ELIZAKO-UNIBERSIDAEK direnez, izenaren bi alderdi horietatik, herriari begira lan egin behar dute.

Ez da Elizarik herriaren batzarrik gabe. Ez da Unibersidadetik herriaren «osotasunari» so egin gabe.

Betetzen ahal duzute eginkizun hori? Oroitzen ahal zerate Nafarroa osoaren onerako jardun behar dutela?

Ez dut inor salatu nahi! Baina zoritxarrez, berri oso txarrak datozkigu Nafarroako Unibersidadetik.

Deustoko Unibersidadean ezer guti egiten da Euskal Herriaren alde. Nafarroakoan...?

Deuston bada ikasleek eraturako «Euskal Kultur Mintegi» bat. Lan bikaina egiten dute. Hitzaldiak eratu, euskeraz ikasteko saioak antolatu, Unibersidadeko ikasleen artean euskal giroa zabaldu.

Irakasleen artean ere, Euskal Kulturaren eta euskeraren alde sutsu diharduen taldetxo bat bilatuko duzu: Karmele Errotaetxe, Alfonso Irigoyen, Gregorio Monreal, e.a. Egia esan, hori dena oso guti da, gogoan hartuz gero, Unibersidadean 246 irakasle badirela.

Gutiago oraindik egiten omen duzute Nafarroako Unibersidadean. Honekin ez dut zuek mindu nahi, alkarren maitasunak eraginda mintzo bait naiz.

Ba dakit Euskal Kulturaren alde lan egitea, euskera plazara ateratzea giroaren eta egituren aurka jardutea dela.

Baina Elizaren eta Unibersidadearen eginkizuna ez da giroaren epelean eta goxoan bizitzea, Herriaren gidari ta argi izatea baizik. Euskal Herriari kasorik egin gabe ari den Eliza, ez da Eliza. Euskal Herriaren euskera zokoratzen duen ikastetxea «Partikularidadea» da, Unibersidadea ez.

Egiatzko «unibersalismoa» etxekoa maitatuaz, euskera babestuz agertu behar dugu. Euskal Herria ez dugu hitz utsekin liluratuko. Euskal Herriari zuzena egiten ez badiegu, Kristok eta Herriak bi-ziro madarikatuko gaituzte. Bere-berea duena, euskal kultura, jaten eta edaten eman ez geniogulako.

Bihotzez agur dagizue

GOTZON GARATE-K, (DEUSTOKO UNIBERSIDAEAREN IRAKASLE).

ZERUKO ARGIA

Zuzenadaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.ª. Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDA SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Berasategi

ZENBAit ga RA 72

BERRIAK

● Otsailaren 26an. Andoainean, Manuel Lekuona jauna Zuloaga eta Euskal Pinturaz mintzatu zen. Honako hitzaldi hau "Euskalduna" Elkarteak eratu izan zen.

● Hilaren 27an. Donostian, Jose Mari Gonzalez Bastida jaunari eskainitako omenaldi bat ospatu zen. Bertan izan ziren "Easo" Korua, Donostiako Txistulariak, Pepe Yantzi auspojetzailea eta "Anexa" deritzan balet taldea.

Jose Mari Gonzalez Bastida bergararra dugu, zenbait musikari eman duen familia batetako semea. Aita, Bergarako Bandako zuzendaria izan zen. Jose Mari, seme zaharrenak, aitaren urratsak jarraitu zituen. Lehenik bere herriko bandako zuzendari, ondoren, Hernani, Gasteiz eta Irungo bandetako zuzendaria izan zen, Donostiako "Easo" koruko zuzendaria izatera iritxi arte.

Bere anaia den Jesus, Zumarragako Bandako zuzendaria, eta Migel, anaia gazteena, Bergarakoarena eta "Orefón Vergarés" delakoarena.

● "Euskaldunak euskeraz" delako lehenaren pean, hasiak dira hilaren 28an. Zarautzen, alfabetatze ikasaldiak.

● Elgetan ere bai. "Oskarbi" Elkarteak antolatutako dela, eta Alberto Agirretxe, Guadalupe Ibarbia eta Miren Karmele Markeriak irakasleak, hasia da Otsailaren 25ean. alfabetatze ikastaroa. Aurreko asteartean, hilaren 22an, Deba bailadako arduradun den Serafin Basauri adiskideak ongietorria eman zien ikasle berriei.

Nonbait, bailadatik bailada, alfabetatze giroa heldu zaigu Elgetako gailurrera ere.

● Martxoaren 5ean. Arabako Laudion (Llodio) jaialdi bikain bat programatu zen. Bermeoko "Herriko lagunak" txistulari taldeak, Azpeitiako "Unai" hirukoak eta Gasteizko "Amets" taldeak osatu zuten harako programa.

● Egun berean Bilboko Coliseo Albia delakoan ertzeke zen jaialdia ere ez zen ez txantxetako. "San Anton" Orfeoia, "Amets" bostekoa, "Patxo" Areatzako (Villaro) kantari berria, eta Arratiako "Ohi-artzunak".

● Basauriko Udalak eta Bilboko Ateneo Elkarteak oraingoz moldatu dute "Basauri" deritzan bigarren literatur lehiaketa. Aurtengo lehiaketa Euskal Herriko arkeologia lanei eskainia da, eta euskaraz nahiz gaztelaniaz presta daiteke.

Iazko lehiaketa kondairaz izan zen, eta Aita Lasa atera zen lehen "Jauregui y su época" zeritzan lanarekin.

● Nafarroako Unibertsitateak bigarren Poesia Lehiaketa moldatu du. Irakur ditugun arren lehiaketa honi dagozkion araudiak, ez dugu jakin ahal izan zein hizkuntzatan egin behar ote diren poesi-lanak, txineraz, arameoz edo beste batez, alegia. Izan ere, 3garren araudiak honela dio: "Los poemas no ten-

drán más restricción que la de ser presentados por triplicado". Baldin hau bada betebeharrak, zeregina makurra dute mahaioek, alajaina!

Bestalde, poema hoik zein hizkuntzatan egin behar diren ez bide dago adierazi beharrik. Gu ere horretan gaude. Baldin Nafarroako Unibertsitatea bada eratzailera, "Lingua Navarorum" delakoari deritzagu ezin bestekoa. Ala ez?

● Bizkaiko Kultura Batzordea elkarturik, lehen bait lehen Julio Urkixo zenari eskainitako omenaldia Bilbon ospatzea erabaki berri da.

Egia esan, ez dakigu zer esan gura duen "lehen bait lehen" ospatu behar horrek, duela lau hilabete, Apirilaren 3tik. Sarteko, egunetan ospatzea erabaki bait zen Durangoko Azokan.

● GOIZ ARGÍ delako aldizkariaren azken alea sekuestratu dute. Editorial gisa Aita Agirretxeren artikulu bat zekarren. "Urtearen asiera artan" zeritzan harako artikuluari, eta bakea eta bake giroaren zenbait kondizionamendu aipatzen zuen.

Denok gatz bat bakea aipatzerakoan. Bake hori lortzeko premiazko deritzagun egoerak banatzen gaitu. Nonbait A. Agirretxeren bake giroa ez zaila norbaiti gustatu.

● Ez ginen duela hamabost egun Muxikako Jon Enbeitaz alferrik mintzatu. Puntuari iritzi da gure eskuetara Donostiako Herri Irratien hilero eratu ohi den "Euskal Hit Parade" delakoaren berri.

Urtarrilean Jon Enbeitaz arrakasta handia izan bazuen Bizkaian, Otsailean berriz, bere bi kanta lehen hamarren artean atera dira Gipuzkoako zerrendan. Izan ere, honelako gertaerak, hots, Gipuzkoa eta Bizkaiko zerrendak antzerako agertzea, sarriago behar genituzke. Ez dugu uste behintzat, entzuleen gustoa Ermuako mugan aldatzen denik. Garbi dago Donostia eta Bilboko irratia sistima ezberdinez baliatzen direla.

Dena den, Jon Enbeitaren azken diskak harrera ona izan duela ageri da. Hona hemen, irakurle, lehen hamarrak: 1.—"Zirt zart", Jose Mari eta Mikel. 2.—"Ohitura zaharrak piztu", Urretxindorrek.

3.—"Dirua", Jon Enbeitaz. 4.—"Loturik egon arren", Arabako Irukoa. 5.—"Bizitza", Enbor. 6.—"Ipui Biurria", Xabier Madina. 7.—"Horrela doa mundua", Jon Enbeitaz. 8.—"Maitasun bat", Erlak. 9.—"Blafra", Ameslariak. 10.—"Emoi-dazu eskua", Jon Enbeitaz.

AIPAMENAK

● Antonio Loperena irudigileak amaitu berri du Tudelako herriak, bertako seme ospetsu zen Jose Luis irabarrenen omenez, eraikiko duen irudia.

Iaz hil zen Jose Maria Iribarren. Nafartarra genduen euskalduna baino lehenago. Lege zaharren zalea, baita folklozeale amorratua ere, ez ordea euskara zalegia. Hala eta guztiz ere, euskaltzaina genduen laguntzaile gisa, "Vocabulario Navarro" deritzan lan ikaragarriaren egilea zela eta.

Idazle ezezik, dibujante polita genduen. Flores Kaperotxipik (Arte Vasco. Buenos Aires 1954) mai-tutxat aipatzen du Iribarren. Muskarriar (Tudelako) honek estilu berezia zuen dibujatzean, aintzina-ko zurezko languntza bezalako itxura eman ohi zien bere dibujuei. Amaikatzu bineta agergerazi zuen sasoi batetan Iruñeko egunkarietan.

"Escritores Navarros" deritzan liburuen egilea, ez zuen liburu honetan euskal idazlerik bat baino alpatu, hots, Fermin Irigaray "Larreko", Apart-Etxebarneren aita eta Anko Sandoaren aitona. Horrez gainera, Enrique Zubiri "Maneazundi" eta Axular bera ere ez zituen bere liburu horretan sartu.

Orain aurregi irudi bat egin diote. Harritzkoa egingo ziotelakoan gaude. Txarrenean ere materia gogorren batez, benetako aipagariaren eredu izan berar badu behintzat... Arte abstraktoa ezin daiteke ez beti erabil.

● Hiru arazo nagusi darabilzki egun Euskaltzaindiak mahai gainean, hots, aditz batua, giza izenak eta herri izenak.

Azken honetaz, Aita Villasantek berak zuzendu zigun gutunak zioen bezala, batzorde bat jadanik izendatua dago herri izenak azter ditzan. Batzordeaz gainera, ez da hau jakintsu batzuen eskutan bakarrik utzi nahi den arazoa. Aitzitik, herri guztiak fitxetan azalduko dira, eta eskatzen duten guztiei bidaliko zaizkie, nork bere iritzia eman ahal dezan.

Giza izendegiaz, berriz, Jose Mari Satrustegi dugu honetaz ari den batzordearen zuzendari. Ez dakigu zein eratan agertuko ote zaigun delako izendegia. Dena dela, legeak jarri ohi dituen oztopen aldetik, badirudi bertan azalduko diren izen guztiek zehatz mehatz "frogatuak" beharko dutela izan. Inoiz juzgadura bategi izen bakanen bat "gezurztatza" iritxiko balitz, gainontzeko guztiak kolokan geratuko bait lirateke. Arrazoirik gabe, noski, baina... harrapoiok gero!

● Oraintsuan irakurri dugunez, Eibar "munduko herri demokrati-koena" omen da. Euskaldunok ez gara erdipurdikoak. Puntua batetik bestera gabilta. Inoiz itzalak ala "listopasuak". Eibartarrak zer esanik ez, harroputzak. Eibarko txita oilo.

Nik ez dakit gerra aurreko Eibar demokrata zen ala ez. Gerra ondoren jaleok garenok, demokrazia baino paternalismoa sarriago ikus ahal izan dugu behintzat. Luza mintzo naitekeen horretaz...

● Gure gizarte ximplean, demokrazia malla, nagusi eta langileen arteko harremanen (sarri lantegiz kanpoko harremanak) arauera neurtu ohi da. Langileak aurrera doaz, bai kontzientzialak bai pensamoldez. Nagusiek jarraitzen ote diete?

● Gogora datorkit orain Deba bailadako lantegi batetako zuzendariak esandako hitzak: "Hiru mo-

dutan kakaztu daiteke lantegi bat, hots, jokoaz, emakumez, eta injiniero bat kontratatuz". Honek ez du, jakina, zer ikusirik demokraziarekin, baina bai gure enpresa-gizonaren ezagugarri. Tokitan zegok Europako Merkatu Elkartua.

● Martxoaren 5ean. Xabierreko Ibilaldia. Non nahi irakur ahal izan dugu, eta berdintsu irakatsi ziguten eskolan, Xabierreko sandua Espainiak izan duen sandu handienetakoa dela.

Guk ez dakigu historia askorik, baina oker ez bagaude, Frantzisko Jatsu Azpilikueta nafartarra zen jaiotzez (sortzez ere, susmoa), baita bihotzez eta hizkuntzaz ere, gure Xabierreko gazteena mundura zen egunean Nafarroa bere buruaren jabe bait zen oraindik, beste edo zein erresuma gisa.

Horrez gainera, Aita Arradoiek idatzitako liburuan irakurriak garenaz (San Frantses Jatsukoa. Donostia 1966) Frantziskoren anaia, Migel eta Joan, Iruñen ziren Nafarroako askatasuna galzorian aurkitu zen unean. Eta Xabierreko, anaia gazteenak ez bazuen Nafarroaren alde partetik hartu, ez zen kemenik edo abertzaletasunik falta zitzaizkion, sasoi hartan 15 urte baino ez zituelako balzik.

● Izan ere, ez da ez erraza historiaren barrena jakitea nortzuk diren garaila eta nortzuk gaitzaile.

Esate baterako, txikitandik irakatsi ziguten gailu egin genduela Numantziako gerratea, eta hain zuzen, Numantzia ikusten egon ginen batetan, garileen gorrotoaz eta kupida ezaz mintzatu zitzaigun harako "zizeronea".

Gero, nonbait irakurri edo entzun dugunez, aldiz, euskaldunok erromatarrei lagundu omen genien Numantzia hiriaz jabetzen. Beraz, gu "kanpoan" ginen eta ez barruan. Asma ezin dezakedana zera da, nola arraio "gailu" genduen Numantzia kanpoan ginela?

Historia nahiko zientzia bitxia da bai... guri sartzen dizkiguten txutxuak guri...

LIBURUAK

● Ekinaldi batetan irakur ahal izan dugu Donostiako Lur Editorialak eskaini digun azken (azkena zen bai guk irakurri genduen) alea, ordube luze inguruar irakur daitekeen liburuxka laburra.

Cambridge Unibertsitateko irakasle den Maurice Dobb, Sartaldeko ekonomialari marxista alpagarri- netarikoa dugu, "Sozialismoaren frogantzak" (Argument on Socialism) izeneko hau ezezik, badu beste zenbait saiaera, estudio, azterketa eta hitzaldi sozialismoari buruz, edo behar bada, hobeto esateko, kapitalismoari buruz, eta kapitalismo "bateragarri" horren ondorioz, sozialismo delakoaren azter eta azalgarri.

Liburuxka honek hiru sail edota zati arras bereiztuak ditu. Lehena ba, aurkako tesi delako hori (Zergatik kapitalismoa? Zergatik Kapitalismoa ez?) eta tesi horren barruan espero daitezkeen soluzioak (Itxuralda daiteke kapitalismoa). Bigarren, ondorioz, sozialismoaren azterketa eta haren abantailak (Zergatik sozialismoa bai). Azkenik, hirugarren, ekonomia eta produktzioaren arloan sozializatzerako bideak (Sozialismoaren iragaitza).

Liburu erabat irakurteratza da, benetan eskuliburu bat, sozialismoaren dotrina erraz, lehen mailako bat. Egileak dohain bakana du irakurleak puntuz puntu eta argiro azken ondoriotara eramaten.

Arantxa Urretabizkairen itzulpena guztiz lotua zailo mamari, baita hitzei ere. Lotuegia, mamariaren beraren onerako, agian, baina euskararen kalterako ez ote?

SOZIALISMOAREN FROGAN-TZAK. Maurice Dobb. Lur Editorial. Donostia 1972.

● Lan ikaragarria nonbait Gotzon M. Garate idazleak Marxi buruzko bere bigarren liburuan eskaintzen diguna. "Marx eta Nazioa" deritza bigarren honi, eta Marxek nazioari buruz eduki zukeen zentzua azaldu gurarik da-torkigu.

Marxek ez digu utzi nazioaz azterketa zehatzik, bere iritzia hor hemen sakabanatuak daude idaz-lanen barrena. Eta honetan dago egon aipatu dugun elgoibartarraren lan ikaragarri hori, bibliografia ezin ugaritsuago batez baliatu bait da alemaniako judutarraren pentsamoldea azaltzeko.

Liburuak zati bi ditu. Lehen zatian (Marxen bizitza), Marx pertsona bezala aztertzen du. Familia giroa, bere judutar sentimena, abertzaletasun maila eta gainontzeko kondizionamenduak. Lehen zati honi benetan aparta deritzagu, batez ere irakurle soilari dagokionez, Marxen bizitzaren zenbait alderdi interesgarri aipatzen bait ditu. Izan ere, Marxek hau eta bestea esan zuen... baina nor da Marx?

Bigarren zatia, gaiari lotuagoa, Marxek nazioaz zuen iritzia azalgarri. Eta honetaz bai ez naizela ni neu luzatuko, irakurle. Jose Azurmendiren kritika irakurri duzulakoan nago. Dena den denboraz zaude. Ez hadi aipamen triste honekin gera.

Azala, polita asko, Nestor Basterretxearena. Euskara, Dionisio Amundarainena, batz bestea erdugarria.

MARX ETA NAZIOA. Gotzon M. Garate. Etor. Bilbao 1972.

● 1970 urtean "Ikas" taldeak argitaratutako liburuxka batez jakin izan nuen lehenik Jean Hiriart-Urruty zenaz. "Euskal Alorretik" zeritzan ifar aldeko hogeitaka idazleren antologia hari, eta egia esan, ez zuen gauza askorik esaten:

1859 — Sortua Hazpainen.
1881 — Apez Baionan eta Larresoron irakasle.

1887 — "Eskualduna" sartzen.
1907 — Kalonje Baionan.

1915 — Baionan hila.

1944 — "Eskualduna" kazetan kasik 30 urtez agertu artikulua guztietarik bakan batzua agertu P. Lafitek, "Zer eta zer" izenarekin.

Horra hor agudo esana. Horra hor sei puntu murriztutan gizon handi baten bizitza osoa.

Laffiteren lan haren osagarri, eta hego aldeko euskaldunok euskal irakurleagoak izan duen kazetari lehen eta onena ezagut dezagun datorrigu JAKIN eta IKAS taldeek osatutako ale berri hau.

Euskaldunak haurrak gara kazetaritzan, hasi berriak. Baina, besterik ezean, badugu maisurik, nori jarraitu eta norengandik ikasi. Ez da guti.

Amal dezagun aipamen hau Hiriart-Urrutyren hitzez: ELGAR LAGUN, ELGAR SUSTA ETA SUB-TENGA. AH! BAGINAKI HORRE-LA ESKUZ-ESKU, BIHOTZEZ BIHOTZ OROK BAT EGITEN... BAGINAKI! ZEIN INDARRA GINUKEN ETSALARI IHARDOKITZEKO!

MINTZAIARA, AURPEGIA: GIZON! Jean Hiriart-Urruty. Jakin Liburu Sorta. Editorial Francis-cana. Arantzazu 1972.

Palestinotarren egoeraz

ESPETXERATURIK

Jordanian 3.000-ren bat izango dira giltzapeturik dauden eragilleak.

Israeldarrak egun auetan Libano-ko lurraldeetan egin dituzten garbiketa ekintzetaz, zerbait irakurri ahal izan dugu. Libanoko gobernuak Israelgoaren desafioari erantzun ezinik, palestinarrekin zuen tratua berikusteko gogoia adierazi du. Auek Israelekin muga egiten duten Libanoko lurraldeetan askatasun osoarekin joka ahal izan dute orainartean. Baina, garbiketa egin den lurralde oiek Israelen atzaparretan eror ez ditezen, Libanoko Estaduak ahulenari —palestino iraultzaileari— jo beharko dio. Jordanian arabitar iraultzaileari gertatu zitzaiona, bergertatuko ote zaio Libanon ere?

—oOo—

1970 urtean Hussein erregearen eskutik jaso zuten jipoiaren ondoren, oso mermaturik gelditu da Palestino iraultzaileen mugimendua. Beren egoera iluna da benetan.

Palestinotarren babes lurraldeetan lan politikoa egiten zuten mugimendu ta erakunde asko autsirik gelditu ziren (Sindikatoak, azoetako zuzendariena, emakumezkoena, gazteena...) Jordanian bertan, 3.000 inguruan izango dira detenturik dauden eragile bizkorak. Auetatik 700 bat 25 urte gutxienez espetxean egin beharko dute. Askok denuntzi parregarri bat bide dela. Beste askok eta 200-dik 300-arte laguneko taldeetan Amman-dik 25-kmra dagoen militar presondegi batean aurkitzen dira. Auetatik gehienak epairik gabe espetxeratuak izan ziren.

Baina, Djaffar-ko sail itxi batean sarturik dauden 1.700 lagunak dira egoera larriena bizi dutenak. Husseinek, Palestinarrak zapaldu bezain laister, artu zituen zuzendari guziki Amman-dik 350 kmra aurkitzen diren parajetan egokitu zituen. Sail itxi onetan dauden zuzendari iraultzaileak gaueko otzari (0°-tik behera) aurpegia ematekoizera bakar bat besterik ez dutelarik eta eguneroko ogia bezala ogi-koskor bat baizik ez dutelarik, eriotzaren babespean noiz eroriko zai daude. Gaixoak zaintzeko bi sendagile besterik ez dago ta ahultasunak eraginda ildakoen zerrenda luzatzen doha.

Nazioarteko erakundeen aurrean

Ala ere, elkartasunaren bide batzuek nabarmenago agertzen asi direla dirudi. Jasandako larrialdi aundiak, bai palestinarren artean eta baita beste indar nazionalen artean ere, guzien etsai nagusiaren aurka elkaturik jokatzeko bidearen beharra ager dezake. Husseinen zapalketa Israelgo Estaduak indartzeko baizik ez dela izan gogoan artu beharko dute beste arabetar guziak.

—oOo—

Palestinotarren alde oso gutxi egin nahi dute Sartaldeko erriak. Jarring, Ameriketako Estadu Batuek eta Europako zenbait Estadu gehiago kekkatu dira bigarren mailako arazoetaz, palestinarren auzi nagusiaz baino. Auek Suezko itxaso-tarteaz eta gerraren sua zabaldu ez dedin epe luze batez kekkaturik, palestinarren erri eskakizunak baztertu dituzte ta araberekin artean zatiketa azia ereiten jarraitzen dute. Arabek ohartzen asi dira elkarizketaren bidez eta diplomaziaren bidez Israelekin ez dagoela tratua egiterik.

Beraz, palestinarren irtenbide bakarra armen indarrez egingo ote da? Gaurko ala dirudi. Baina, irtenbide bakar orrek zer baldintzak eskatzen ditu?

Alako jokabide batek palestinoen arteko elkartasuna eskatzen du. Auen artean badira beste elkartasun bat eskatzen edo bilatzen dutenak: inperialismoa ta arabe burgesiaren aurkako arabe iraultzaile guzien arteko batasuna. Alako batasuna ez da bihar goizean gertatuko.

Estadu arabeen artean berriz, askok eta askok diotenabetezko egoeraz eta egituraz aldatu beharko dute. Izan ere, palestinarrekin batera Israelen aurka armen bidez abiatzerakoan iraultza osoaren bila dohazela zihur dakite. Baina araberekin zuzendarien artean zenbat daude iraultza osoaren alde? Arabeen Estadupean dauden indarrak zenbaterainoko dira iraultzaileak?

Palestinako iraultzaileentzat gauzak oso ilunak daude. Arabe iraultzaren «banguardia» bezala agertzen badira ere, beste arabetarrekin duten alderdia aundiegia da. Urteak beharko dira lotura ori egin aurretik.

Baina, iraultzaile oien aurka dauden indarrak ez ote dute iraultza kanpora irten aurretik itoko? Husseinek egin zuena, ez ote da berriro gertatuko? Libanok du itza... eta baita beste askok ere.

D. IZA

JOSE ZINKUNEGI' REN
OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Dolarraren eria eta Troiako zaldia

Nazioarteko salerosketak geldia-godabiltza azken hiruzpalau urtetan. Gertakizun berria dugu haxe. Izan ere, hogeitabost urte hauetan, nazioarteko salerosketak biziro azkar handitzen ikusi ditugu. Areago, 1960-tik hona, gorako abiadura bizkortu ere egin da. Halaz ere, azken aldi honetako geldia lehenagoko abiadura azkarren ondorio baizik ez da.

—oOo—

Europako Ekonomi Elkargoaren jaiotzea izan da, nazioarteko komertzioa hedatu eta goratu duten eragileetatik bat. 200 milloi bizilagun dituen merkatu elkartua ez zen bere gisara lagatzekoa. USA-ko konpainia nagusiek berehala hasi ziren, behintzat, beren inbersioak Europara zuzentzen. DU PONT DE NEMOURS, Konpainiak —jokabide bat adigarritzat aurkezteko—, 1958-an apenas ezer zuen atzerrian inbertiturik; 1968-an, aldiz, 1.400 milloi dolar ba zeukan beste erresumen inbertitua.

Europar, esaterako, inbersio eskergak egin dituzte Ameriketako indutriei. Esan beharrik ez da, Europar kokatu diren lantegi amerikanoak, AZOKA BATUA bereganatzeko asmotan sortuak izan direla. Baina bidenabar, lantegi horiek, frantsesen, inglesen eta alemanen lantegiei aurrea hartu nahi izan die. Beste erara esanez, Europako Azoka europatarrei kentzera etorri dira.

—oOo—

Ameriketako konpainiek Europar zehar sortu nahiz erosi dituzten lantegi eta indutriei, guziz berriak, egokiak eta eginkorrak izan dira. Berriak, noski, teknika aurreratuena ezarri dutelako. Egokiak, lantegi neurri onekoak, hots, produzio ugaria ateratzeko modukoak direlako. Aurreratuak, ekarria modu onean eta kostu gutian ematen dutelako.

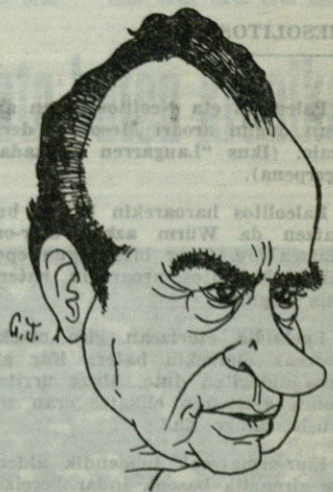
Jakifia, indutrietze berri, egoki eta aurreratuak burutzeko abakuneri ederrean eskeintzen zuen Europar, 1958 urtean Merkatu Elkartua jaiotzen den ordu beretan. Alde batetik, lantegi neurrikoak erakitzeko beldurrik ez da, Azoka izugarria zabaltzera datorrelarik. Eta beste aldetik, Europar oraino beharrik izan eta premiak azkenik gabeak ziren. Familiek, guzia erosteko prest ziren, berebil, telebista eta etxerako nahi den tresna oro. Hitz batetan, Europako gizarteak kontsumora murgiltzeko irrikatzen zegoen. Gauza horien guziren familiako eskaria, urteetan goraka helduko zelarik, ez zen, bada, beldurrik lantegiak, berriak eta ugariak, erakitzeko.

—oOo—

USA-ko zenbait indutria-abar zaharkitua gelditu da. Europar sortu diren indutria berriak ez bait dira barneko merkatura soilik erendatzen, baizik amerikatarrek sortu edo erosi dituzten lantegiek, USA-ra bertara esportatzen dute. Hontatik dator, beraz, USA-ko komertzio-balantzaren defizitgoa. Egia da, teknologia aurreratuena darabilten indutrietan ez dela inor munduan USA-ri emango diotenik (ez eta laborantzaren ere). Teknika arruntagoak baliatzen diren indutria, ordea, berriagoak eta egin-korragoak dira, bai Europar eta bai Japonen. Hauek, horrela, erruz saltzen die amerikatarrei eta USA-n defizitgoa agertu da, bai Kanpoko salerosketa-balantzan, bai barneko indutria urtetsuetan ere.

—oOo—

Nixon-ek zer egin du? Iragan

Nixon-ek zer egin du?

urteko Abuztuaren 15-an hartu zituen erabakietan, bortitzena bai, zienez, makurrena ere, kanpoko galeraztea izan zen. Egun batetik bestera ehuneko hamar gehiago kostatzen badira Europako nahiz Japongo ondasunak, nor eerosiko ditu, bada, Ameriketara. Makurra izan da, beraz, Nixonen jokabide hau. Ez, nazioarteko akordioak bortxatu dituelako, bakarrik; ez, Europar eta Japonen, lan-eraren beldurra eta ikara sartu duelako bakarrik. Baizik eta nagusiki beste honegatik: USA-k indarkeriaren joko atera du; nagusien eta indartsuen den erresu maren politika egin du. «Mugak altxatuko ditut zergak goratuz, eta gure industria ongi babesturik egongo da Kanpoko indutriaerikiko».

Bistan dago politika honen okerra. Mendebaleko muga-ekonomiku oro jaustera doan ordu honetan, mugak altxatzen hasiko da, bada, zein eta erresumarik indartsuen eta aberatsena? Nixonek espekulazaleei egotzi die dolarraren eria. Baina, dolarraren eria, USA-ko barneko egituretan datza. Jabetu ahal dira Nixon eta bere lagunak, industria munduan zehar hedatzen doala, eta «nazioarteko lan-banaketa» aldatzen eta berritzen daterela?

Honek esan nahi du, gaurko nazioarteko hauzi ekonomikoak ez direla, printzipalki, diruarenak. Aitzitik, «diru-erakunde mailan» agertzen den nahasgoa, sakonagotik sortu dela. Hemen, besteak beste, indutria mugidak dakarren aldakuntza eta eragila, azaldu nahi izan dugu.

G. ANSOLA

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

DEPURACION
DE AGUAS
S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia
edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko
zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILBAO

LEHEN AROEN AGERKETA (III)

MESOLITOS AROA

Paleolitos eta Neolitos aroen artean dugun aroari Mesolitos deritzaio. (Ikus "Laugarren aldikada" agerpena).

Paleolitos haroarekin batera bukatzen da Würm azken elur-ormatzea ere. Gaur bizi dugun epe-laldia Mesolitos aroarekin batera asia dugu.

Epelaldia etortzean giro otzeko abereak elurrekin batera ifar aldera aldegiten dute. Abere urritze honek gizonaren elikatze eran zer ikusia izango du.

Elur-ormatzeak hemendik alden-du zirenetik basoak indar bereizia artzen dute.

Itsas ertzetako gizonak itsas-arrain eta soinbera (*) asko jaten zuen. Ar-zuloetako txiria-toki aundiak aro honetakoak dira. Arzu-loetan jaten zituen txirlen azalez mail aundiak utzi ditu.

Ihizearen gutitza dela-ta lanabesetan aldaketa bat sortzen da. Lanabes txikiak egiten dituzte eta geometriako irudien antzekoak.

Arte aldetik ere aldaketak nabarmenak dira; aro honetakoak irudi eskematikoak dira; Paleolitos aroan oso realistik ziren gehienbat. Irudietan abereak gutiago agertzen dira. Zentzutek diotenez ihizea gutitzearekin ihiztari bizi-bidearekin bat ziren magia gurketak ikutatut egingo ziren eta animista eta ilen gurketa jarriko zuten ordezko.

Arritzeko gauza litzake, ordea, aurreko ohitura eta pentsakerekin ain azkar ausi izana; aurrekoen sinispenekin oraindik jarraituko zutela esan genezake, naiz eta gure iritzi hau baiezteta oso zaila izan.

Aro honetako giza-era euskal endakoekin zer ikusi aundia zuen giza-era zalakoan daude.

Gogolantze edo kultura hau Euskal-Errian ar-zulo askotan agertzen da. Hoietan aipagarrienak hauek dira:

- Aitzbitarte IV (Errenderia)
- Urtiaga (Itziar)
- Atxeta (Forua)
- Goikolau (Berriatua)
- Santimamiñe (Kortezubi)
- Ekain (Deba)
- Marizulo (Urnietia)

NEOLITOS AROA

Aldaketa ugarien aroa dugu hau. Gogolantze edo kultura honen sorlekutaz bi aipatzen dire: Sortalde-

-gertua (Irak, Turkia, Mazedonia) Hauetan orain dala 8.000 urte sortu zan.

Amerika-erdian, orain dala 4.000 urte.

Aro honetako bereizgarri nagusienak hauek dira:

- Nekazaritzaren asiera.
- Abere-zaintzearen sorrera.
- Lur-ontzien agerketa.
- Errien sortzea.
- Karpila ezagutzea.
- Itsas ibilaldi luzeen asiera.
- Arrantzaren zabaltzea.

a) Nekazaritza.

Biblia gaizki ulertze batek eraginda lehen gizonak nekazari eta artzaitzat artuak genituen. Baina hemen ikusiko dugun bezala, gizonaren sorrera gogoan arturik, nekazaritza eta artzaintzaren asera atzo balitz bezala da, begietatik sar dedin: gizonaren sorrera orain dela 2.000.000 urte.

Neolitos aroaren hasierarena 8.000 urte. Nekazaritzaren zabalpena ez zen bat-batean egingo. Landare, zain ta basa-uzta biltzeko ohitura Paleolitos aroan bazela esan genduan. Ihize gutitzean beste era honetako elikatzeak indar aundia artu zuen.

Aledun (*) landareak aldatzen zituzten ta gero esku-errotetan igo (*). Ale (*) igotzea (*) era honetara egiten zuten: Arri aundi bat lurrean jarri eta beraren gainean alea (*). Gero eskuetan beste arri bat artuaz eta aleen gainean arat-honera erabiliaz irintzen zituzten.

Azpian jartzen zituzten arriak erdian sakontasun bat agertzen dute, gaineko arriaren mogimenduekin sortua.

b) Abere zainketa.

Orain arte gizonak abereekiko zuen ar-emana ihizearena zen, orain ordea ihizetzen zuen hura bera zaintzen asi zen.

Lehenik hemen etxekotu (*) zen aberea basabeia izan zen, hau lehen basati zen.

Hemen ere aurreko ihizearekin erabat ausi zutenik ez dugu pentsatu behar. Ihizea eta abere zainketa batera denbora luzeetan iraungo zuen. Aberenganak nagusitza ez zen gaur ezagutzen dugun bezalakoa, bestela baizik: Asiera haretan aberekumeak markatu ondoren mendira bidaliko zituzten eta marka haren bidez nagusi zenak bakarrik izango zuen hura ihizetzeko eskubide.

Abereak ez ziren sendi batenak bakarrik izango, auzo batenak bai-

IZTEGIA

Soinbera: molusco.

Igo: moler.

Ale: grano.

Etxekotu: domesticar.

Sorketa: invento.

zik. Etxekotze (*) era honek Euskal Pirineo mendietan egun arte iraun du. Markatzen diren abereen zatiak zein norentzat izango diren erabakia izaten da. Urtearen bukaeran abere hura ihizetzen danean bakoitzak aurretik izendatutako zatia artzen du.

d) Lur-ontzi egite edo zeramika.

Ordurarte erabilitako ontziak arrizko edo zurezkoak ziren. Bai arrizko eta bai zurezkoak biak dute alde txarrik: lehenengoak astunak eta egin-zaillekoak dira, bigarrenak, berriak, sutan jar-ezinekoak. Artzainak orain arte zurezko kailuak erabili ohi dituzte. Sutan jartzerik ahal ez dutenez arri guriuak esneetara bota-ta egosten dute esnea.

Lur-ontziak egite errazakoak dire, aundiak ere egin ditezke eta sutan jarri ere bai. Sutan jarri ahal izate honek garrantzizko ondoren bat dakar: Janari gogorak, ego-siaz, bigundu litezkeela, Nekazaritzaren piztuerako oinarri aundia da hau.

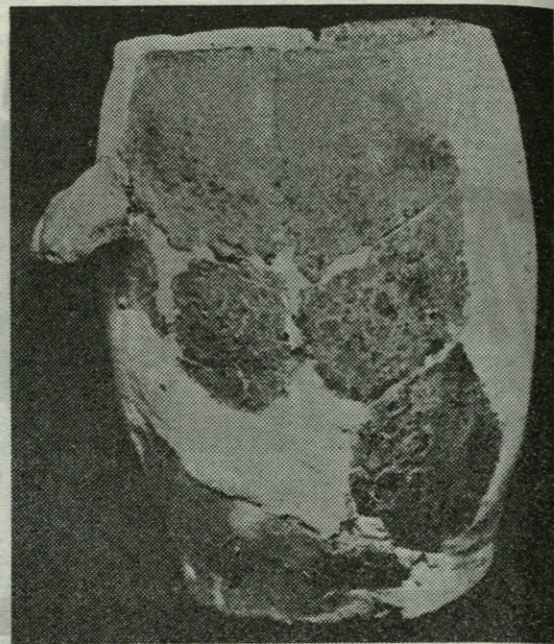
e) Erri sorketa.

Giroa gaurkoaren antzekoa zen. Nekazaritzak jendea leku batean tinkarazten du. Lanaren zatiketa edo espezializazioa asten danez gero, gauzaen truketarako eta abar jendea errietan biltzen asten da. Gaur eguneko zenbait erri, garai hontan sortua ditzake; ez noski gaurko etxeak, erri-lekuak baizik.

f) Kurpila.

Orain arteko jendea batez ere ihizetik bizi zanez gero, ezin zezakean etorkizunerako jan bilteta aundirik egin.

Bainan abere etxekotze eta nekazaritzaren sorrerarekin une batean behar duen janaria baino gehiago sortzen du. Sortzen ez dituan gauzaen beharrean da; sal-erosketa du bide egokia. Harat-honera

Ausokoi trekuarrian (Aralarko Auzagastelu ondoan) arkitutako lur-ontzi bat. (MUNIBE 1966, pág. 181, figura 11)

ibiltzeko egoki den sorketa (*) KURPILARENA da.

g) Itsas ibilaldi luze eta arrantza.

Erri aberatsak gauza ugari saltzen zuten eta saltze behar honek eraginda ibilbide egokia arkitu zuten: Itsasoa.

Gauzak, Arkimedes-en goi bultza dela-ta, uretan arinago dire. Gauza hontaz, praktikaz noski, Arkimedes baino lehen jabetu ziren.

Aztarren-tokietan arrain ugariago agertzen da. Itsas ertzeetan arrantzale erriak sortzen asiak ziren.

NEOLITOS EUSKAL-ERRIAN

Iritzi ezberdinik bada aro hone-

Marzelino Aizpurua
(Arantzadi Taldean)

Egungo artzain bat, Lizarretakoa. Neguko otzaldiak direla bide, behe-erorria. Artzaintza, Neolitos aroan sortua da. (MUNIBE 1970, pág. 99)

LAUGARREN ALDIKADA

GEOLOGIA XNEKX ALDIAK	ELUR-ORMATZEAK	Gogolantze mailak	GIZA-BRAK	KRONOLOGIA
		Erromatar garaipena		III - II K.a.
		Menasta aroa	Burai garaia Burdinorri garaia Eneolitos garaia	3.200 B.P. 4.000 B.P.
		Neolitos aroa		8.000 (Sortaldean) B.P.
		Mesolitos aroa	Tardenois garaia Astur aroa Añil garaia	
		Go Paleolitos	Madeleine garaia Solutre garaia Aurignak garaia	16.000 B.P. 22.000 B.P. 40.000 B.P.
		Erdi Paleolitos	Mustier garaia bukaera Mustier garaia asiera	100.000 B.P.
		Beha Paleolitos	Acheul garaia Abbeville garaia Pebble culture	150.000 B.P. 400.000 B.P. 1.750.000 (?) B.P.
			Homo sapiens sapiens Homo sapiens neanderthalensis Homo erectus Homo habilis Australopithecus	2.000.000 (?) B.P.
				B.P. : Before Present : orain dala...

LIBURUAK

“Hizkuntza eta Pentsakera”

Duela zenbait urte linguistikaren barrutia hasi zen goldatzen beti bihotzez miretsi izan dudana Larresoro bizkorra; egun hildo beretik ari zaigu, baina zabalago eta sakonago, fruitu umotuagoak eskaintzen dizkigula. Idazle konprometitu denez polemikaren harmaduraz ageri zaigu; gisa da planteamenduaren aukera egin duenez gero, eta badakigu zerbait aukeratu izanak maiz besteren utzi beharra dakarrela berarekin. Liburuaren egileak badaki ongi zein bide hautatu duen, estrukturalismoa, eta baita nondik datozkiokkeen erantzunak, aitzin solasean agertzen digunez.

Merezi du liburuak irakurtzea eta, gai hauetan trebatuak ez garenontzat, badugu hemen zer ausarturik franko. Larresorok, zinezko pentsatzaile izateaz gain pedagogoa abila delarik, batere sakontasunik galdutako gabe erdal liburu askok baino xeheago eta ulerterrazago azaltzen ditu estrukturalismoaren gora-behera beharreneak, eta euskaraz oraino inork ez bezala.

Ez nator orain liburuaren kritika egiteko asmotan, luze balihoake, eta, bestetik, egitekoak eneak baino tinta gehiago duten boligrafoak eskatzen ditu. Lehenbiziko zatia dagokion puntu bat edo beste baizik ez dut ukituko.

Orain lau urte honela zion Jakinen gure idazle argiak: «Estrukturalismoa modan dago», «estruturalismoa da gaurko ideia-mugimentu nagusia». Eta egia esan (aitortzeak ez digu kalterik egingo), giro hura zela eta gure arteko zenbait estrukturalismoa euskal kulturaren panazea izan zitekeela uste izan zuen. Urteak joan dira ordea, eta, modaren argudioak bere indarra galdu duelarik, metodo bera defenditzeko honela mintzo zaigu: «Saussure-k ez zuen (...) hararteko konparatibismoa erabiltzeko, gaur ere Chomsky-k Saussure», «ez gaitzala snobismoak itsu». Eta arrazoi osoa du gure arteko modakariaren arriskua aldeni nahi horretan, arrisku hau, unibertsitate gabeko lasseria eta miseria honetan pafleto giro hutsean bizi garelarik, are larriago balta. Hobena, badaki berak, ez da gurea.

Estrukturalismoa azterpide bezala (metodo hutsa besterik ez baita; ez da ideologia bat), egia esan, erabilkizun da oraindik gure artean, nahiz linguistikan, nahiz literaturan. Puntu askotan azterketak ez baitu konparatibismoa eta gramatika historikotik aurrera jo (RIEV-ek hortxe eman behar izan zuen bere azken arnasa). Ez, estrukturalismoa ez da modaz pasa, eta oraindik bere fruituak emateko da hemen.

Halaz ere hauzia moda hutsa baino areago badela esango nuke. Multzo xedatuak eta mugatuak direnean erraza da elementuen listak eta zerrendak osatzea; hauxe da estrukturalistak batipat egin duten lana. Fonologiaz eta morfologiak eginikakoa hortxe gelditu da betiko. Besterik da ordea, sintasian, hemen mugarik ez delako. Sintasian oso motz eta urri gelditu da estrukturalismoa, bere taxuketa eta deskripzio lerrokadek ezin eman balteazakete giza adimenak sortzen dituen frase guzien informazio zehatzik, eta ez dakigula ahanztz hemen *Hizkuntza eta Pentsakera*-z ari garela bereziki. Adimenaren ahalmen sortzaile eta kreativezale honetaz aspaldian ohartarazi gintuen Donibane Garaziko Huarde de San Juan zelakoak (1930-1992). Honela zion gaztelaniaz: Las inteligencias humanas son tales «que, con sólo el objeto y su entendimiento, sin ayuda de nadie, paren mil conceptos que jamás se vieron ni oyeron... inventando y diciendo lo que jamás oyeron a sus maestros ni a otro ninguno». Eta midiku zenez gertakari patologikoez ere arduratzen da filosofo garaztarra: «La inhabilidad de estos responde totalmente a los capados; porque así como hay hombres impotentes para engendrar por faltarles los instrumentos de la generación, así hay entendimien-

tos capados y eunucos, frios y maleficiados, sin fuerzas ni calor natural para engendrar ningún concepto de sabiduría». Pasarte hauek Chomskyren *Language and mind* hitzaldietatik hartuak dira, eta esan digutenez giza adimenak, pentsamena, ezin konta-ahal esaldi diferente sor dezake, estrukturalisten taxonomiazko zerrenda xedatu guztiak gainezkatzeko dituelarik. Sintasiak, berriz, aski zuen Saussurek paradigmatikotik eta sintagmatikotik harremanak adieraztearekin, fraseak sortzea ez baitzegokion hizkuntzari, hizketari baizik. Ondorengo estrukturalistak ez dira askoz urrunago joan.

Eta Saussurekin sartu garenez gero aipa dezagun bidenabar zeinuaeren hautatze libro edo delakoa; Platonen *Kratilos*-etik eta Aristotelesen garaletatik bi eratara gutienez planteaturik datorkigun hauzia eta bi hitzetan, noski ezin erabakiko duguna.

Honela dio Larresorok: Adierazleak eta adieraziak «ez daude ezinbestean modu horretara loturik, hautaz edo aukera hutsez horretara egokiturik baizik (...). Lotura hau ETNIKOAK da, ez logikoa». Ederki eman digu Larresorok Saussuren pentsamoldea; ez dagoela arrazoirik, esaten baitugu honek, adierazle bati adierazi jakin bat lotzeko (eta horrexegatik beragatik lotuz gero askatzeko ere ez). Zenbaiten ustez, ordea, behin hizkuntza sortuz gero hau ez da honela gertatzen, edo gutienez ezin esan dezakegu hautapen hutsa denik, hizkuntza logiko-formaletan eta tematikoetan litzakeen bezala. Hitz berriak sortzerakoan, adibidez, hizkuntzak berak eskaintzen dizkigun gaitasunez baliatzen gara gehienetan, eta elementu horiek (fonema, morfema, lexema...) mugatuak dira. Orobat fonetikazko eboluzioaren joerak eta analogiak ez dira nola nahi gertatzen, ez dira aukera «rutsa».

Eta aurrerago goazela honela irakurtzen dugu: «Hizkuntzaren banaketak ez dira logikoak, etnikoak baizik (...), taxuketa horiek guztiak hautazkoak dira». Baina, zertan datza taxuketa horren etnitasuna? Hona argitu behar genukeen ideia, baina jira-bira asko emanagatik, lehen bezain galdutako gaituena (Pasarte hau irakurritakoan batek baino gehiagok beko-

koa zimurtuko du Herder eta Humboldten *Volkgeist* delakoaren berpizteak dialektikaren argi dinamikoa eta ohorea motelduko duen beldurrez). Dena den, Larresorok ez du ukatuko taxutu beharra eta taxukera bera ere, zenbait gauzatan behintzat, ez dugula gerok hautatzen, maiz bizi behar eta adierazi behar jakin batzuek hartarazten baikaituzte. Eta behin baino gehiagotan behar horiek unibertsalak direlarik taxuketa berdintsua emango dute hizkuntza batetan eta bestetan. Koloreetan ez, fisikazko muga zehatzik ez dagoelako, bai ordea beste zenbait errealitate enpirikotan, hala nola gorputzaren zatiaketa eta honelakoetan. Zeinuaeren konzeptuak (utz ditzagun orain konotazioak eta alde batera) hizkuntza askotan kideko gertatzen dira; baina egia ere da hizkuntzaren unibertsalei dagokien jakitea oso gordin dela oraindik, baino hurratua bederen bada.

Estrukturalistek berezgarri dena aztertzen dute bakarrik, eta batipat alderdi hori gogoan hartzen: «Les langues diffèrent l'une de l'autre sans limite et de façon imprévisible» esaten digu, joeraren azken muturreraino helduz, Martin Joos-ek (frantsesez, Ruwet-enetik ari bainaiz). Baina, zergatik postulatatu ez, bai hizkuntzetan, bai kulturetan, denekiko berdintsu datekeen barne egitura hori? Labur beharrez eta harako *quia magister dixit* hartaz baliatu nahirik berri ditzagun Deustoko *1 Antropologiazko Astea*-n entzundakoak: «Hizkuntzetan bereizgarri denari egon dira gehienbat begira estrukturalista direlakoak: hizkuntzak, barrengo harreman hutsez moldaturikako sistema hertsia izanik, ezin litezke bata bestearekin konpara (...). Orainagoko linguistikak, aitzitik, aspaldiko irizietara itzulirik, gauza bat direla uste du axaleko bereizkuntzak eta beste batasun izkutua, hizkuntza guztien «egitura sakon» berdintsua, giza-oharmen eta adimenaren formen ispilu edo dena» (330, 331). Eta erdarazko txostenean honela dio: «mis simpatías van más bien por los recientes, y no sólo porque sean más modernos» (316): hots, ez dela moda hutsadio Salamancakoak.

Gai gori-goriak Larresorok bere zorrotzasunean astindu dituenak. Jakina, honetan ere buru hainbat aburu ez bada ere, ideologia eta taldetxo hainbat errota izango dugu ur nahasi hauek bereganatzeko gogoz; zenbat eta sakonago orduan eta aberatsago eta uste baina ilunago agertzen baitira gauzak, giza jakitate guztietan bezala (dena garden eta lauso gabe ikusten duen zenbait dogmatiko bipil multikopierorantz izan ezik). Dudarik gabe istilu franko sortuko du liburu honek, edo sortu egin behar luke behintzat, Emmon Bach-ek bere *Linguistique structurale* eta *philosophie des sciences* artikuluan dion bezala, eztabaida zientziaren arnasa baita, eta egunen batean denok bat etorriko bagina gure zientzia hila legokeen seinalea litzake.

HIZKUNTZA ETA PENTSAKERA. Larresoro. «Etor». 1972.

Letamendia

ARTE

GALERIATAN BARN

Agustin Ibarrola, izate baten kronika

AGUSTIN IBARROLA, 1972.

Basauriko Bidebieten jaioa den Agustin Ibarrola bizkaitarrak azalduak ditu egunotan Donostiako Huts-en pintura-relieve batzuk eta grabado batzuk, eta 1966 urtean bezala oraingoan ere haren lana jakingarri dugu.

Baserri eta artzain giroan ohitua egon den gipuzkoarrentzat, ez baitzegoen industria eta masifikazio giroan ohitua, zaila izan da Ibarrolaren obra ulertzea. Aditu ere, aisago aditzen baita haren obra Ibaizalaren ertz zikin eta Sestao edo Barakaldoko lantegien erdian. Euskal Herriko kapitalist-zabalketaren garaian sortu dira obra hauek eta xuxen nahiz xotil, egiti nahiz garrantza izate baten kronika da: gure izate eta errealitatearena. Euskal Herri —baserritar nahiz industrialako— langilearen kulturak dituen kontradikzioen kronika da honen obra (kulturak duen antropologia esannahi guztia).

Egoera honetan, ez da arritzekoa Llano Gorostizak bere «Pintura Vasca» liburuan Ibarrolaz diona baieztatzea: «Personalidad contradictoria, linea tenaz y exigente donde no caben desviaciones pastorales ni acentos intimistas». Bai baita artistak zein herritar eta zein gaitan bizi den, beronekin bizi eta sufrizten duelarik —bere obra egitean herriari aurrea hartu gabe—. Historiaren dialektikan, haren lana gure «egun eta hementxo» momentuaren pintura-aitortza da, egoera arrunt baten azterketa eta epaiketa. Honela beraz, obra hau tensio indartsu, googr eta adierazpen bizi baten eraginez dago egina.

Europako arte aurrelariena abstrakzioa eta superrealismoa artean bereizten ari zen sasolean ikasi bazuen ere, nahiago du Ibarrolak tradiziozko era, estiloa —bere herriarena oraintsu arte—, Ikus «Euskal Pinturaren 50 urte» azalketa —formaren balioa nabarmentze arren, berezko modeloa soildurik ere.

Eta formaz mintzatzean, gogora datozkit Vazquez Diaz, Cezanne eta Mexikoko Eskola. Zuazagotiek eman beka bati esker, Ibarrolak Vazquez Diaz ukan zuen irakasle eta Europa la osoa ibili zuen, zenbait teknika jasorik. Españara itzultzean, 57ko talde batetan sartu zen bere lana hastera, eguneko arazoel arreata berezia zitetarik. Duela zenbait urte, sozial errealismoan dihardu, Arteta eta Mexikar Eskolako Rivera eta Orozkoren antzera. Euskal Herriko gauza eta gizonetara

itzultzea, bere heltze eta sendotzearekin batera egokitu zaio Ibarrolari. Honela dakartzi artera, Artetak bezala, langileak, araulariak, siderurgikoak, baserritarrak. Hauen irudiak lerdan eta oldar agertzen dira, artistari estatik arrandia (virtuosismoa) galerazte arren. Askok ez bezala margotzen eta grabatzen digu Ibarrolak. Bere oihai zabal eta zikin-itxurazkotan, bortxazko bere mundua da ageri, bere egituren zeharkako komposizioek eziltzen dutelarik. Bere pertsonaiak indar-joku baten mende ageri dira, forma hutsa edo izenik gabeko orban bat direlarik aurpegirik eta bereizitasunik gabe, hala nola Gullonart eta Genoves-ek. Gure karrikak, gure herriko gizon izengabea, neurriberekoa jasoa da arazoa.

Ageri da, bere lanaren, mulnean, berezko, arrazazko muralista, baina isiltasunera galduta, zeren sozial pintura murala Mexikon jalo baita, gehienbat, herri-iraultzaren serbitzura.

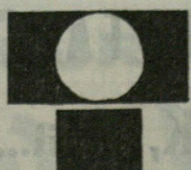
Sarritan ez du nahi izaten artista honek material onak erabili bere oihaletan, eta zenbaitetan pintura latz samarra eta zikin antzekoa geratzen zela; hau ordea, guttina da nahiz nik neuk inoiz agerian kritikatu izan. Bere dibujok, indarrak, espazioaren burutapenak, izatearen agertzeak, bere grabaduek dute egizko axola; zenbait grabado guziz bikainak ditu, eta —gure ustez— bere obratik lanik hoberetarikoa.

Inoiz edo behin galde dezake batak Ibarrolaren lanaren aurrean: Panfleto gehiegi, profeta hitza ala humore erregarri eta latza, amorrua eta amodioa nahasirik? Ukan ere bai baitu bere gunean, mulnean gure gizarte-zirkoaren kontra diharduen oihu bat, lanak gizondu baino ondutu gehiago egiten duela, gizona makinak zapaldua dagoela eta herria erdimenez garrasika ari dela ikusirik.

Haren obra Itxia da, itogarri agian, baina ez ote horrelakoxea egunero bizi dugunizatea? Aspaldi honetan ez da kirola gure herriaren lana, harria baizik. Eta herri bat harrizkoa bihurtzen denean, ba da okerrik. Herria harrizko egiten denean, egoki dator Ibarrolaren bezalako oihu bat.

Huts galeria. Avenida 3. Donostian. 1972ko Otsaila.

Edorta Kortadi

INDUSTRIAS TAJO, S.C.I.

— Moldegintza

— Beroa onartu lezaken plastiko-lana

Aranguren Ind. Auzoan

Urrut.: 356940-41-42

OIARTZUN (Gipuzkoa)

elgoibar

IKASTOLAREN BERRIAK

Elgoibarren, herriko Batzar Nagusia izana dugu. Han bildu ginen guraso irakasle, bazkide eta laguntzaile. Berrehun inguru danera.

Batzordeko lehendakari, idazkari, diruzai eta beste sailtako ardura-dunek, garbi azaldu zituzten igaro zen urteko gorabeherak.

Haundia benetan ikastola honek hartu duen neurria eta aurrera bide jator hortatik, haundituaz jarraitzeko asmoa duela ere garbi azaldu zen.

Guraso eta Bazkideen artean garbi nabaitu genuen ikastolaren aldeko giroa. Batzar Nagusi egunean. Onartuak izan ziren, lehen aukeratu zen batzordeak azaldu zituen lan-kontu eta asmoak, hauek neketsuak izan arren.

Batzar herriko honetan, guraso eta laguntzaileek aukeratu zuten Lendakari ordezkioa eta honek osatuko du Batzordea edo Batzorde erdia osatuko duten lagunak. Batzarrean nabaitu genuenez, Batzorde berririk, lehengoak lez, guraso herrikoien itxaropen eta konfiantza beregan du.

Gurasoen giroa ikusi ondoren Batzorde berriak lasai ekin lezaio-

ke lanari. Asmo haundiak dira aurrerako, urtetik urtera sail haundietan sartu beharra, honek dituan leku kontuak, ikastola leku berriak hartzea behartzen du. Irakasle berriak hartu beharra. Irakaskintza gaurkotu eta aurrerakoi bat emateak, irakasle onak eta ikastola "bizi" dutenak behar ditu.

Elgoibarko ikastolak, aurrelari eta indartsu jarrai dezan, eman behar dituan pausoak, aurrera, zuzen eta haundiak izango direla itxaropen osoa dugu.

Lehendik datoz ikastolaren pausoak Arazoa ulertzen ari dira gurasoak Kentzen baditugu hainbatez lausoak Bilduko gara herri eta auzoak (F.A.)

SANOIA ALA XANOIA?

Elgoibarren, ondo bereizten ditugu "sanoak" eta "xanoak" eta Plentxian zer esanik ez. "Sanoa" gizon gordinari, sanoari esaten diogu eta "xanoa" beste zenbait bi oinean ibili arren arrantza edo astoaren oihua egiten duen beste zenbait "kuadrado"-ri esan ohi diogu.

Irakurleak mintzo zailari eta oraintsu irakurri berriari buruz ari natzaizue. Zeren flauta eskeini eta putz egin eta hotsa atera eta orain

flautero uste edo sentitzen da. Horra hor gure gizona.

Orainarte, Z. Argian erlijioz azaldu diran lanak ez ziren inolaz ere irakurgarriak edo behinik behin ez zuen gizon hau asko kezkatzen. Erlijioa, gaztetan eta erdiaz sartu ziguten halako "seguro" bat besterik ez da inolaz ere. Idi-probak interesateagoak izan bide dire, zeren, hauek bakarrik irakurri ohi ditu (zituen) eta orain bat-batean, gure "seguroa" ez dabilela ondo? Gainera hala da, hala izango da, apaiz buru argiren batek argitu dizkio begiak. (Zenbait apaiz erretxin baino askoz azoabea... Olearn bertsoarekin gogoratzen naiz).

Dana-dala, aurrerantzean ere ez du zertan kezkatutik edo larritutik, zeren, apaizak emaniko "errezeta" berarekin duanez gero "seguroak" ondo erantzango diolakoan gaude. "Sanoa" ala "xanoa"? Ta... guk zer esan?

Etxe-Pe-tarrek

oyartzun

GOGO-JARDUNAK

Aste ontan, Eleiz nagusian, gogo-jardunak dira gizon eta emakume ezkontuentzat. Aita Joseba Galarraga, prantziskotarra da zuzendari.

Datorren astean, izango dira gogo-jardunak, ezkontuentzat Salbatore eliza neta gazteentzat Eliz nagusian. Salbatore parrokiaren itzeingo du Joseba Albusua'k, erriko apaizak. Eliz nagusian, Axenxio Elustondo apaizak, baiñan aurrez gazteeri emango zaizkie an erabiliko diran gaiak. Orrela bakoitzak jakingo du zertara joaten dan.

ELKARTEAK

Lartaun S.R.C.D. eta C.A.S. Aldeguna elkarteak, egun oietan izan du dituzte euren batzarrak. Oraindik ez dakigu Lartaungo zuzendariak zein izango diran, baiñan binbitartean C.A.S. Aldeguna'ko zuzendariak oiek dira:

Leendakari:

Mikel M. Bergaretxe

Bigarren-leendakari:

Felix Marin

Idazkari:

Yon J. Lizarazu

Diruzain:

Yosu M. Bergaretxe

eta besteak:

Joseba Iragorri

Bertsolariak Añorgan

Datorren San Jose egunez Añorgan bertsolari saio ederra izango da goizeko 11,30 etan.

Bertsolari auek izango dira:

Martin

Lopategi

Azpillaga

Gorrotxategi

Lazkao Txiki

Lasarte

Bertsolariekin batera bazkaltzea ere izango du nahi duenak. Deitu 429670 urrutizkiñera.

Tiburzio Zapirain
Aurelio Aramburu
Joseba A. Lopez
Yosu M. Lasa
Martin Urtegi

ELIZ-NAGUSIKO ERLOJUA

Bai, Eliz-nagusiko erlojua, erriko kanpantorrean arkitzen dana, egoaia bezela ibiltzen da. Batzuetan aurreratua eta besteetan atzeratua. Beintzat beñiere ez bere ordu onian. Erriko agintarientzat beste buruauste bat geiago izango da, baiñan, ez al da "ordua" erlojua berriro konpontzeko edo berri bat erosteko? Danontzako izangi litza-ke mesede.

ELIZ-MUTILLA

Gure aspaldiko eliz-mutill Martiarena'tar Dionisio gaixo daukagu. Aspaldi ontan ez degu ikusten gure txoko ontan gure erriko "Enara" (orrela izenpetzen bai ditu bere idazti lanak). Donostin arkitzen da. Sendatu bada lenbailen eta etorri berriro etxera, enararen oituri jarraituaz, udaberriarekin batera.

GAIXOTEGIA

Erriko gaixotegia ikustera joan naiz eta bertan aldaketa ederrak arkitu ditut. Batetik sukalde berria jarri dute eta bestetik berriz leen zan elizan, umetxoentzako jan-okia jarri dute. (Orain eliza arkitzen da leengo koruan). Merzediatar erlijiosaren gafi dago gaixotegi au; bertan 260 gazte, ikasten ari dira eta bazkaltzen gelditzen dira egunero 98 umetxo.

Ikusten dan bezela gure Merzediariak ez dira geldi egoten gaixo eta zarreri lagunduz bakarrik eta ederki asko saiatzen dira irakasten lanetan. Baiñan berak esaten dutena, oraindik guk aierri geiago lagundu bear diegula. Bai egia da, baiñan...

LANAK

Egunero ikusten degu, nola langille batzuek, zer arrisku aundiarekin ari diran lanian Larzabal onduan. Badakigu Oyarzun'dik itera bide zabalera oso gaizki dagoela. Orain poz aundiarekin ikusten degu iteera ori nola antolatzen ari diran. Baiñan nik galdera au egiten det: —Bide ori antolatzen ari diran bitartean, ezin al da erri-zain bat an jarri, kotxiaren joan-etorri oiek pixkaren bat antolatzeko? Edo beti bezela zai al gaude gauz okerren bat gertatu arte, orain ere?

BAXURDE

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

OTSAILLEAN Guetaria Kalera aldatzen gera
Guetaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

IRAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Muroia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean lru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B. Ergobia - DONOSTIA
Telefonoak: 450313 eta 450723
Agenda. 1391

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

75 ANIVERSARIO

Gipuzkoake Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte betetean, erain arte bezela, gure Probintziaren alde lan egiten jarraituko duela adierazten die Gipuzkoar guztiei.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan etorriak

45

URTEBETETZEA

AMUEBLADORA

COMERCIAL HISPANIA

Erosi "URTEBETETZE-PREZIOTAN"

24 ILLABETETARAINOKO PLAZOAK, eta...

karreioak UTSEAN probintzi barruan

Moraza, 3 eta 14 - Donostia - San Marzial, 12 - IRUN

LA CASA DEL CAFE

Juan Irujo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

legazpi

BATZAR NAGUSIA

Otsaillak 27, igandean, Sendiko Gurasoen Elkarteak, bildu zuen urteko batzar nagusia. Bazkideak 648 izan arren, eunen batera iritxi baziñan batzartuak, naiko lan.

Bazkideei bete-bete dagozkigun arazo garrantzitsuak aztertu, ta erabakitzeke, ona zanbateraño arreta azaldu dugun batzar onetan, elkarteak bazkide geran guraso geientsuok. Naiz eta ondoren (mar-marrean jardun), besteak zuzendu ditzatela danori dagozkigun erabakiak, eta gogozko ez bazaizkigu erabaki oiek... orduan istilluak.

Jaunak, joka dazagun zentzuki. Gurasoak, seme-alabeen ikaskintza arazoan erantzukizun sakona bai dugu.

Elkartearen deiari zuzen erantzunaz, bildu gaitezen batasun giroan. Zer indar izan dezake, bakar batzuen erabakiak? Ondoren irizpide suntsikorrez zapalduak badira, are, ta gutxiago. Batasunean dugu indarra. Batasun onetan elkarteak naiz eta badugu... arako jaunak. Bazkide izena ematekin bakarrik, jai daukagu.

Gaur egun badago eragozpenik asko, zenbat arazo burutu nai baditugu. Len esan bezela. Guraso Elkarte batuak artu dezazken erabakiak indartsuago, ain zuzen, erri baten etorkizunerako. Saia gaitezen etorkizun emankor bat ondorengoei eskeintzen, oiek bai dira geroaren ordezkariak.

Batzararen ariari jarraituaz, ordezkariak aurkeztu zituzten urte barruan izan diran eginkizunik garrantzitsuenen berriak. Irakaskintza arazoak, artu emanetako diru kontuak, elkarte onen babesen duan Odol Emailleen elkarteak gora berak, batzordearen berrikuntza, ta abar, azkenean, elkar izketa giroa sortuaz.

Batzartuen aldetik, onartuak izan ziran aurkeztu zituzten kezka oiek, Abenduan egin zuen batzar nagusia, ikasleen guraso taldetxo baten artean erabakia izan eziz.

Batzar onetan, ikastaroan aurrak dituzten guraso taldetxo onen batzorde bat autatu, ta, ordaindu bear diran ikastaro berezi oien alaketaren bat eman eratzeko erabakia artu zuan. Ontarako, guraso batzorde onen irakaskintzako batzordeekin gai oni buruz elkarizketan asi diranean, irakasleen aldetik ez dute aintzakotzat artu nai izan, guraso auen xederik. Azkenik, irakasle gozkoak, eskutitz bat zuzendu dio guraso batzordeari, irakaskintza araudi berria datorren arte, artu-eman oiek era bat moztuaz.

Arazo au izan zan elkar izketan zorrotz aztertu zan gaia. Batzuen iritzia, irakasleekin artu-eman oietan jarraitzea, beste erantzuna, eskutitzaren bidez, zearo moztuak izan diranez, zer bide artu zezaketen. Jardunaldi luzearen ondoren, erabaki ziurrik gabe gelditu zan arazo au.

Odol Emailleen elkarteak arazotaz, batzarkide batek galdetu zuan bazkideak ugaltzeko bear aibat edakunde, odol emateak duan garrantziaz bear bezela jabetzeko, zabaldunderik, erriaren artean egin ote zan.

Odol emate onen, bildur audia sortzen diola jendea, erantzun zuen ordezkariak. Nere iritziz, bildurra baiño, arretarik eza... lagun urkoaren alde odola emateak duan garrantziaren ardurarik eza... gela-go dugu Legazpin.

Batzordea berritzea, autarki bidez egin ondoren, zapi guraso gazte eginkor auek izan ziran autuak. Aranburu tar Iñaki, Asegino-laza tar Jesus, Beloki tar Agustín, Fernandez tar Jesus M.ª, Juaristi tar Hilario, Martinez tar Juan, eta Solana tar Jose Luis.

Sortuko zaizuten milla kako, zuzentasunez erabakitzen saiatuko zera, ezbaiz egin dugu. Orretarako bazkide guztien laguntasuna berezko zaizutenez, saia gaitezen laguntza au eskeintzen, elkarte eginkor bat osatu aal izan dezagun.

BERTSOLARI GAZTEEN LEIAKETA

Loiola ta Donosti irratietan, Ur-tarrillaren 23-an asita, bost igande eguerdian, eta illaren 27-an Batzartxo antzokian bukaera emanaz, amaitu zaigu bertsolari gazteen bederatzigarren sariketa. Amar bertsolari sasoiko, argi ta jatorrak, abestu dituzte bertso ederrik zale gerantontzako atsegingarri.

Mingarri zitzaigun igande bakoitzean bat bakarrik aukeratu bearra, danak ain txukun botatzen zituzten bertsoak...

Bertsolaritzak, badauzka euskal errian kimu berri mardulak, euskal izkuntzaren gordetzaille zintzoak, barrango oldozmenak itzez-itzez erriaren aurrean darioten iturri emanorrak. Lenego mailan ditugun abar sendoak desegin baiño len, emaitz ederrak eman dezaketzen zuaizt ermoak badatorkigu bigarren mailan.

Aurtengo amar auen tartean badugu, Brinkolan jaio eta Legazpin bizi dan bat. Agirre tar Bittor be-

ra. Igandetako saioetan txapeldun atera ez bada ere, amarren arteko azken saioan onenaren sari berezia irabazia dugu Agirre. Bejon daikela Bittor... Zorionik beroenak, eta jarrai goierri osto mardulak ekartzen. Aurtengo txapeldunari, ta ondorengo danori ere, zorionik sutsuenak, eta, Agirrerri onako auxe...

Aizkor barrango txoko apaña sortu ziñaden lekua, Bertso politik moldatzen Bittor antxen ikasitakua, Euskal izkuntza gordetzen ere etzauze nolanaikua, Abots bikaina abestutzeko zaude etorri onekua, Azken saioan eman dizute ondo merezitakua.

AN-ZAN

segura

HIZKUNTZA

Gure herriak gaztetxo asko jotzen dira Beasaingo ikastolara.

Irtera beharrezko horrek, gure gaztetxoaren hizkuntza aldatzen ari dala esango nuke. Heuren hartu emanetan eta jolasetan erdera erabiltzen dute maiz. Etxean berdin gertatzen ote da?

Gaztetxoak eta umeak, oraindik ez dira ohartzen zein garrantzitsua den nor bere hizkuntza gordetzea, eta gurasoek ahalegindu behar dute, umeak euskera maitasunean saiatzen.

Entzun dut, gazte batzuek alfabetatze ikastaro bat antolatu nahian dabilzala. Aurrera mutirik, eta esnatu gure herria bere lo zorrotik.

DANTZA IKASKETA

Badabil gazte talde bat, euskal dantzak ikasten. Hilabete bada asi zirela eta gazteak ez dira gutxitu beste batzuetan gertatu den bezala. Ez da agerkeri txarra hori.

Irakaslea Luli Telleria. Gazteak esan didatenez aurrera begira dabilzta, herriari zerbait eskeini nahian aurtengo festetan.

ARKAITZ

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ke txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo takite arunka jaten. Nai den aukera be-datu beti jatan beazela edaten, aberik esan arki ditake merke ta ondo ematen. Fernán Calbetón, 4

DONOSTIA

pasai donibane

Bai jauna, hainbat eta hainbat hilabete zai egon ondoren, Buena-vista-ko sugorriak edo semaforoak jarri dizkigute. Ez nolanaikoa alajaina! Beso luze zabal batzuetatik zintzilikaturik ipini dituzte; baina, berrogei ta hamar (50) metro lehenagotik, beste batzuk kinuka dau-de, autozaleak erne eta bere abiad motel dezaten. Hala eta guztiz ere, lehengo egunean, berdea piztu-ta zegoelarik, kamioi galanta bat abiada bizian igaro zen nahiz-eta berentzat gorria egon. Atzetik zertorren auto txikia, marra orien erdi-erdian gelditu zen eta ni igaro nintzanean, «barka zak» esan zidan autoaren xoferrak.

Sanjuandar auto duzutenak eta ez dugunok batez ere, argi eta erne ibil gaitezen beraz!

—oO—

Askotan neure buruari honako galdera egiten diot: «Nola irakatsi behar ote diegu gure seme-alabei, irakurriz ikasi ahal izan dugun zenbait hitz ala herriak erabiltzen dituztenek?». Esan nahi dut: Ba dira hitz mordo idazle GUZ-TEK onartu dituztenak, baina herriak beste era batera erabiltzen dituztenak; esate baterako: irakurri ala letu, idatzi ala eskribitu, aurka ala kontra, telebista ala telebizioa, pagatu ala ordaindu, zenbakia ala numerua, hiztegia ala dizionarioa eta abar...

Irakurle, zerorrek duzun iritzia jakin nahi nuke.

—oO—

LEZOko bidea, tren zubitik estazioaldea dijoana alegia, penagarria jarri zaigu. Bolar dextente daruma era negargarri hontan.

Autoaren jabe zeratenak, kontuz ibil zaitezte, hor utziko bai dituzte autoaren tresna guztiak. Eta motoan, bizikletan zabilzatenak areago; gorputz gelditzeko arrixku beldurgarria bai duzute hoietako zulo batean estropoz egin ezker. Izan ere, bide guzia zuloz «ornituta» dugu eta tamalgarriena, konpontzeko asmorik ez dugula sumatzen behar dugu esan. Ea bada LEZO edo ERRENDERIAko Herriko-Etxeak (ez bai dakizu ziru noren mende dagoen bide hau) behin betirako estaltzen dituzten zulo arrixkugarri hauek!!

—oO—

VALENTIK OSKILAK, Meipi auzoan, egunkari, liburu, aldizkari, te-beo, asteroko eta abarren saltoki bat jarri duen gizon gazteak, haxe esaten dit: Asterokoren artean ZERUKO ARGIA salgai izaten duela eta nahi duten guzkiek, jo dezatela bere saltoki berri hortara. Ongi bezin ondo hartuak izango zerate!

—oO—

Rafa Alkaraz Luzuriaga, Afrikako basamortuan URTE bete luze igaro ondoren, soldaduzka amaitu-ta etxeratu zaigu. Ez diak aldakatarik sumatu hire baitan Rafa, lehen bezin jatorra jarraitzen dukela ikusi ahal izan diak. Har zak gure ongi-eto-ri berezia!

Iñalurretak

deba

ALFABETATZE TALDEA

Hamabosteren bat lagun gara. Patxi Altunaren liburu darabilgu. Gazteen artean ikusten dugu zale-tasun eta trebetasunik haundiena. Hau pozgarri zaigu.

Taldeko irakasle, Mikel Mendi-zabal dugu. Oso pozik gabilz bere arduraean. Beste norbaitek etorri nahi badu ere oso pozik hartuko dugu saillean. Beharrezkoak dira honelako ekintzak Herria euskalduntzeko.

irakurleak mintzo

«Zenbat ergelkeria ez ditugu irakurri azken tenore honetan euskal aldizkarietan! «Nere herrian hola, nere herrian hala Herriak hola esaten du». Eta ez pentsa Basarri jauna kritikanahiaz nabilenik: Horrek bere lana egiten du. Deus egiten ez dutenen aurka noa. Ja irakurri gabe ZERUKO ARGIA kritikatzan dutenen aurka. Mordillo zale, erligioren aurka, eta abar omen da. Ez dute Kintana onartzen, ez eta Larresoro ere. Badirela badakite baina ez dituzte ezagutzen ere, baina hala ere, beti beren kritika zikina.

Ez dute errespetatzen lanik, ez jakinduriarik. Eta berak ez dute deus ere egiten. Deus ez ikasten. Egon eta egon... eta berak gidari izan nahi.

Bainan zuek ez zerate gazteon gidari izanen. Nik eta beste gazte guzkiek beste gidari batzuek ditugu: langileak eta jakintsuak. Eta hoiek izanen dira garalek.

J. A. (Iruñe)

«Nik beti maite izan dut Z. A. neure gauza balitz letz baiña urte bi onetako zuen jokaerak bere oso mifi eman dit eta ezin neban jasan alinbeste aldrebezkeri. Oraitxe bertan ezin oitu naiz astero zuen aldizkari ori irakurri igarotzea baiña zelan edo alan erakutsi bear nuean neure asarrea edo protesta zuen jokaera lotsagarria ikusita. Bai; emon zeiketzue eskerrak oraingo lagun barri, duzuten Larresoro, Amatiño eta ainbat beste olako sasi-euskaldunak bultsatu duen ondandira ainbeste maite izan dugun euskaldun askok. Eskerrak zuen orde ba-dugula beste irakurgai eder eta euskaldun erri jatorrekuak geure biotza euskaldun eta kristau erakutsiak zuzen daruanak.

P. K. U. (Arrasate)

ARTEKO ESKOLA DELA ETA

Orain dela pare bat urte eman ziren herrian lehen oinkadak eskola honi buruz. Orduak gaurera egin dituzten hainbat lan igusi dugu azaletik bederen.

Baina zail zaigu arte gaian iritziz jatorra edukitzea. Ezjakinak balt gera. Eta beldur naiz ez jakin giro honek ez ote duen gauza onik okarriko. Ezin geure buruak argitu jakin-min gehiago gabe.

Batzar ireki batean adierazi behar litzakeela uste dut, Artoeko Eskola, zer lortu nahi dan, zein dan gaur bere egoera, zer asmo dituen. Eta beste hainbat xehetasun.

Honela denok jabetuko eta argituko gifaie gal honi buruz eta kritikalarik beren hitza atera eta beren iritzia emateko egokiera izango lukete.

IKASI DEZAGUN

Pio Baroja jaio zela, aurtan betetzen dira ehun urte. Gertakizun hau dela eta hitzaldiak eta elkarizketak eratu dituzte nobelagile ospetsuen omenez.

Denek aho batez haxe aitortu dute: «Egizale» izatea izan dela Barojaren dohainik nabarmenena. Eta nere begiz ikusi dut hori Barojaren liburuetan.

Omenaldi haundia egin nahi izan zala Barojari. Haxe izango litzake harentzat omenaldirik bikaina: «Egizale» izan gure hitz, asmo eta ekintzetan nonahi eta noiz-nahi.

IDIAKEZ

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Oiek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

GURE MUSIKALARIEN LANAK

Daramagun Otsaillaren 2'garrean, Gipuzkoako Musika-zaleak Diputazioan bildu ziran. Elkarren leian, aurtan sor ditzaketen jaialdiak erabakitzea zan, artu nai zuten egitekoa.

An agertu ziran deituak, Easo Taldea, Errenderi'ko Andre Mari Taldea, Anexa Taldea, Irun'go Ametsa taldea, Orfeoi donostiarra, Donostiako Kamara Taldea, Santa Zetili Taldekoak, Donosti Ereski Taldea, Bikondoak sortutako Auspo-jaille taldea, eta Loiola auzoko Danak Elkartea ere.

Aiekin inguratu ziran Donostiko Erriko Etxeak duan Goizaldi izeneko dantzariak eta Txistulari Elkartekoak. Etorri ezin izan ziran elkarre batzuetakoak, beren eziña agertu ta an artzen ziran erabakiak ontzat emanaz, idatzi zuten.

Billeran, Diputazioko leindakari dan Araluze jauna egon zan billerako Buru. Elkarre auetakoak, oraindik ezin dezakete erabaki beren urte buruko lanen zerrenda, baiña zerbait aurreratu zezaketela ta baikoitzak bere iritzia ta lanen aurrerapena eskeiñi zuan.

EASO TALDEAK aurrea beren bazkide ei eskeiñiko dizkie urteroko kanta jaiak. Ortik kanpora, buru-muñetatik elbarri diran gaixoen alde eskeiñiko dute lenengo jardun-aldia. Portugal'ko Oporto'tik eta Oviedo'tik ere, deituak izan dira musika-saio bat eskeintzeko. Kanta-aldi auen egunak, erabakitzeotan dau-de oraindik.

Errenderi'ko ANDRE MARI taldea, Gipuzkoa'ko errietara ateratzekotan da. Orrez gañera, Bretaña Aundiko Llandolen errira joatekoa da urteroko leia-ketara. Aste Santuan, Donostian eta Errenderi'n kantatzekoak dira. Talde onek, bere saio-aldiak egiteko lekua aldatu nai luke, ta orrek sortzen dizkie buru-austek; dirua bearrekoa baita kontu auetarako.

ANEXA BALLETA bere aldetik gogor dabil. Illaren 3'garrean, Bilbo'n izan du saio jakingarria. Orrez gain, artuak ditu egunak eta jardun-aldiak Bartzelonan, Iruñean, Granadan, eta Jerez de la Fronteran. Ortik gora izateko ditu bere saioak Espainiako Jaialdian. Ba-du talde onek bere kezka ere: Beren ikas-saioak egiteko duten lekua, aundia ta nekez berotzeko dute. Epelagoa komeni zaie, ta or kontuak.

GOIZALDI izeneko dantzari-taldeak, Iztuetak mol-datutako «Antología de Danzas de Guipúzcoa» liburu-a ateratzeko prest du. Iruñean ere agertzeko da agerraldi onekin. Billeran, Montes jaunak berri jakin-garri bat eman zigun: Dantza-Antologi au filmatua ta soñuz grabatua izango da laister. Onela guzian onerako, or geldituko zaigu entzuteko aukeran. Suezia'ko jaialdietarako ere, deitua izan da taldea. Ain zuzen ere, Suezarrak uste okerra zuten ontan: berak aurrea izan ziralakoan zeuden, denta-saillak liburutan bildu zituztenak. Baiña Iztuetaren liburu-a 1824'-garren urtekoa baita, ikusi ta aitortu bear izan dute, gurea angoa baiño lenagokoa dala.

AMETSA, Irungo TALDEA, Aste Santuan Cuenca'ra joatekoa degu. An Strawinsky'ren musika-lan bat

abestuko du. Bartzelona'n izango du urrengo saioa. Eta agian, Avila'ko Polifoni-Astean ere tarteko izango da. Irun'en, bere jakiñeko ariketak eta agerraldiak ere, beti bezela eskeiñiko ditu.

DONOSTIKO ORFEOIA, ez da atzera gelditzen bere lanetan. Madrillen eta Gijon'en, PASIOA kantatzekoak dira lenbizi. Gerotxoago, Madrillen bertan abestekoa du, «Carl Orff'en CARMINA BURANA. Aurtan, talde onek bere diamantezko Eztaia ospatzen ditu. Ori dala bide, Gipuzkoa guzian aritu nai luke, bere musika-jaiak eskeintzen. Donostian, are ta geliago izango degu talde au entzuteko aukera.

KAMARA Korallak oraingoz artuak ditu, bi egun. Lenengoa, gure San Bizente'ko Eliza Nagusian, eta bigarrena Donibane Lohitzune'n. Gañera, Saint-Palais'en ere beste jaialdi batean bere eskua agertuko du musika-lanean.

SANTA ZEZILIA taldea, Loreto'ra agertzekotan degu, XII'garren Nazio arteko Jardunaldira.

DONOSTI ERESKI taldea, sortu-berria da. Oraingoz, Kaputxinotan, Donostian eta Tolosan ematekoak ditu bi jardunaldi. Mozart'en Meza ta Vivaldi'ren Gloria abestuko ditu oietan.

Bikondoak piztu ta indartu du bere Auspo-soñu taldea. Berrogei ta amar dituzu, talde ori osatzen dutenak. Aurrea, gure Gipuzkoa onetan erakutsi nai du bere balioa. Frantzia, Mundu guziko SARI AUNDIRAKO prestatzen ari da. An irabazteotan, eguzki aldeko auspo-jailleak leia-ketara agertu bearko dute. Emen nagusi gelditu balira, Ameriketan erakutsi bearko dute urrengo beren mailla ta eskua. Akordeoi-orkestra onentzat, musika-lan ederrenak nai genituzke. Artarako deia egin zaie gure musikariei. Gure Donosti onetan, datorren Urrillan, Mundu Guziko Akordeoi-Leiaketa eratu nai da. Eroso etorriko zaio aukera ori gure auspo-jaille taldeari.

Loiola auzoko DANAK elkarre ere asmo bikaiñak dituzte aurtengo. Ezta lan makala izango mutikoei musika erakustea ta beste onelako lan ixillak egitea.

TXISTULARIAK, Donostian agerraldi nagusi bat eman nai luteke; baiña dirua dute bitarteko oztupoa. Egun oiek ezpaitira musu-truk eskeintzen. SINFONI ORKESTAK Uztaillean bere Musika-Erakusaldiak emateko ditu. Donostiako Erriko Etxeak duan Orkestak bere arriskua du galtzeko. Eutsi bearko zaio, gipuzkoarrok ezer bagera.

Oraindik kontu asko gelditzen dira esateko. Bergara'ko Orfeoiak ere, zerbait izango du bere esku artean. Guzian alegiñak eraman bear du bere eiflean gure arteko musika-talde auen iraupena ta bizia.

Ainbeste urtetan gure erakusgarrikeri ederrena izan diran Musika-talde auek, ez ditzagun laguntzarik berorena eskeiñi gabe gure aldetik. Guzian alegiña bearko da, gai ontan egin diran ametsak egi biurtzeko.

Etxaniz'tar Nemesio

Euskaltzaindiko Batzarra

Joan den otsailaren 25ean Euskaltzaindiak bere hileroko batzarra egin zuen Donostian, Gipuzkoako Diputazioaren jauregian.

Hona hemen batzarrean erabilitako gaien mamia:

—Euskaltzaindiaren liburutegirako hartu diren liburuen berri eman zen. Hona hemen liburu hoi en emaleak: Franzisko Zabala apaiza; Gipuzkoako Aurrezki Kutxa; «Auspoa» argitaldaria; «Etor» «Mensajero» argitaldarien saila. Satrustegi euskaltzainak «Aitziber» aldizkariaren sorta eskeini du. Tovar, jaunak, berriz, bere lan bat, izenburu honekin: «The Basque Language and the Indo-European Spread to the West», Pensilvaniako Unibersitateak argitaratua.

—Bere izena gorde nahi duen ongile batek 105.000 pezetatoko eskupekoa eman du Euskaltzaindiarentzat. Beste emaitz batzuk ere hartu dira liburutegia berritzatzeko.

—La Gran Enciclopedia Vasca-k euskal klasikoen sorta argitaratu nahi du, edizio zaharrak fotokopiatan emanez. Euskaltzaindiak bere ongi ikusia ematen dio asmo honi.

—Satrustegi euskaltzain jaunak txosten bat irakurri zuen pertsona izendegiari buruz. Izendegi hau Satrustegi berak prestatuko du beste askoren laguntzaz, eta Euskaltzaindiak onartzen baldin badu, Euskaltzaindia beraren izendegia izango da. Iruineko diru etxe bat prest dago lan hau argitaratzeko.

—Lizundia idazkari-ordeak eta Villasante euskaltzainburuak txosten bana irakurri zuten gai honi buruz: Euskaltzaindiak batzorde bat eratu eta batzorde honi lan bat agintzen dionean, lan hura, beste gabe, Euskaltzaindiak onartzen ote du? Eta onart dezan, zer prozedura segitu behar da? Bi txosten hauek batera ditezela erabaki zen.

Bizkaiko Aurrezki Kutxak nobela eta antzerki sarirako eman ohi duen dirua, 25.000 pezetara altxatzea erabaki du. Aurtan nobela sariak («Domingo Agirre» izenekoak) du txanda.

—Herri eta herritarren izeneko batzorde idazkariak egin dituen lanen berri eman du. Prestaturik daude fitxak eta herri izenen zerrendak, lankideei bialtzeko.

—«Euskera» aldizkariaren atzerapena inprenta tokiz aldatu delako izan da. Baina inprimatzaileak jakinarazi duenez, laster agertuko da. Hurrengo zenbakirako ere gaiak aipatu eta aztertu ziren.

(Euskaltzaindiko Prensa Bulegoaren Agiria)

EASO ABESTALDEAK BERE ZUZENDARI BASTIDA JAUNAREN OMENEZ

Urtetan aurrera goazenok, beti ere, ba-degu zerbait gure gazte naiz aur denborakoa, oroimñez gogoratzeko gure irakuleoi. Aspaldi zan sasoi ura. Nik orduan, ogei ta sei urte. Araba'tik Bergara'ko errira aldatu ninduten. Bergara'n Santa Marina'ko Eliz Nagusia. An sartu nintzan, nere apaiz-lana egiteko amesetan.

Eta ain zuzen ere, Gonzalez Bastida'ren aita zegoen eliz artako organista kargu. Onen seme Joxe Mari, Erramon eta gazteagoak ere, an ibiltzen ziran altaren inguru, tiple-sail bat kantari zutela elizkizutetan.

Ordurako, gure gaurko Joxe Mari ta onen anaia Erramon, tiple aiekin sailduak zeuden elizkizutetan kantatzen erakusten. Amaika bederatziurren, bezpera ta Meza Nagusi lagundu zuten, eliz aretan.

—oOo—
Santa Marina'ko Elizak Eslava'ren zenbait kanta oso gogokoak zituan. Muxikatarrak eta Ubillostarrak, beste kantariekin, jakiñeko lanazuten kantu aiek bere egunean abestea. Ala kanta oi ziran TU ES PETRUS eta Espiritu Santuaren eguneko Sequenta ain sustraituak aldi aretan gure Euskalerriko elizetan.

Gogoratzen naiz, nola Atano III'-garrenaren gora-aldi aretan, Juan Irigoin idazleak oso gogoan artzen zituan egun aiek, Santa Marina'ko abestaldearen kantaldi aiek entzutera etortzeko. Ama Doloretakoaren bederatziurrena ere, oso goitik jaieratzen zan Santa Marina'ko eliza aretan.

Egun oiek jakiñekoak ziran zenbait musika-zaleentzat urteroko agerraldia egiteko gure artean. Onela joan dira arrazkeroko urteak. Juan Irigoin eta onen anaia Joxe Mari il ziran. Il ere, orduko abeslari jator ziran talde artako geienak. Gu gelditu gera bakarrik, kontu zarrak berritzen gure oroimñez.

—oOo—
Eta onela iritxi gera gure urte-etara. Gaur Joxe Mari Gonzalez Bastida, gure Gipuzkoa onetan eta

BASTIDA

emendik kanpora ere, aipagarria da musika saillean. Bai abestaldeekin, bai banda ta orkestra'ren laguntzarekin, musika-jaiak sortzen ez da gelditu. Besterenak abesten ezezik, bere musika-lanak ere saillean sortu ditu.

Era ontan, iritxi da gure artean jai ederrenak prestatzen. Ordua zan ezagutu degunok, gure biotzen eta oritzaren laguntzaz omenaldi bat berari eskeintzeko. Ala egin digu oraingo onetan, bere musika-lanez jai ederrenetakoa eskeiñiaz guziori.

Kontu auek guziak, askoz obeto adierazi zizkigun Koruko leindakari dan Eskobosa jaunak. Aren ondoren Arozamena jaunak ere, goza zutuan entzuleen belarriak, Joxe Mari'ren bizi ta lanak aipatuaz.

Astoria Zine-lekua ezta erreza betetzen. Ala ere, jendea bete-betean agertu zan omenduari bere ongi etorri beroa eskeintzeko. Abestiak, berriz, txaloz sarituak izan ziran bizio.

Easo abestaldeak, izan ere, nai duanean ederki daki bere lana goi-maillan eskeintzen. Musika-zaleak, beraz, egun ederra izan zuten, gora-aldi oni eskerrak.

Koru guzia saiatu zan; eta batez ere, kantari bakartiak diran Txokarro, Fagoaga, Muniain eta Muñoz jaunak, beren salakeratan eman

zioten jaiari zegokion mailla. Abesti batzuek, bi aldiz abestu izan zituzten. Aien artean, lenengo aldi kantatzen zuten Bastida jaunaren kanta berri bat: «Donostiko Kaiea» izena duana.

Kanta arekin eman zioten buka- era jaiari. Donostiko Txistulari-Taldeak artu zuan bere gain kanta onetan, abeslariel laguntzea.

«Anexa» balletak aldaketa txikia ekarri zion jaialdiari. Ala ikusi ta entzun genduan Bastida adiskidearen «Sueño de amor» izeneko kanta berria.

«AGUR, JAUNAK» abestiak eman

E. N.

ELIZ - BARRUTIKO MIXIOAK - 72

EGOAMERIKAKO ELIZA - (I)

Egoamerikako Eliza bizi da. Gaur egun, aldizkari askok ematen digute bizitza honen berri, bizitza aberatsa ta dinamikoa benetan. Egoamerikako eliza, konpromiso bidean, zintzo ari da jokatzeko, egoera konkretuek salatuz eta bere nortasuna egoera konkretutik sortuz. Jokaera hauek ikusirik, gauza bat garbi agertzen da, Egoamerikako eliza ez da Europako eliza. Egoamerika histori konkretu bat egiten ari da, egoera soziologiko berezi batean arkitzen da, hots, herri berezi bat da. Eta eliza puntu hontatik abiatzen da.

Politika mailan gertatzen ari dan gauza bera ari da gertatzen eliza mailan. Gaur egun, Egoamerikak bere politika egin nahi du, hau da, beste nazioen mende ez du nahi egon. Egoamerikak Egoamerika izan nahi du, ez Iarramerika, ez Europa, ez Asia. Herria izateko daukan eskubidea lortu nahi du, eta, bide hontatik, gogor ari da jokatzeko.

Beste nazioen mende, beren indar ekonomikoak eta beren indar politikoak atzeritarren eskuetan dagozela jabetu dira; atzeritarren kultura bideetan eta konsumoko zibilizazioan arkitzen direla. Egoera honetaz jabeturik, aldaketa ta askatasun gose bat sortu da Egoamerikan. Askatasun gose honek bultzata, gaur egun, Egoamerika bere indar ekonomikoak eskuratzeko ari da, honela, bere politika egin ahal izateko.

Bainan politika mailan, bada beste burruka bat ere, nahiz eta, askotan, lehentxoago esan dugun egoeraren ondoren bat izan. Etsaia bere etxean ere badute. Egoamerikako herri batzuetako erakunde politikoek, morrontza egoera hau indartzen eta iraun-arazten salatzen dire. Erakunde hauek medio, sozial eta kultura mailako desberdintasunek mantentzen edo haundi-

tzen dituzte. Honela, erakunde politikoak gutxi batzuen eskuetan arkitzen dire, eta honen oinarrian dagoen egoera aski garbia da, hots, aberastasuna gutxi batzuen eskuetan arkitzen da.

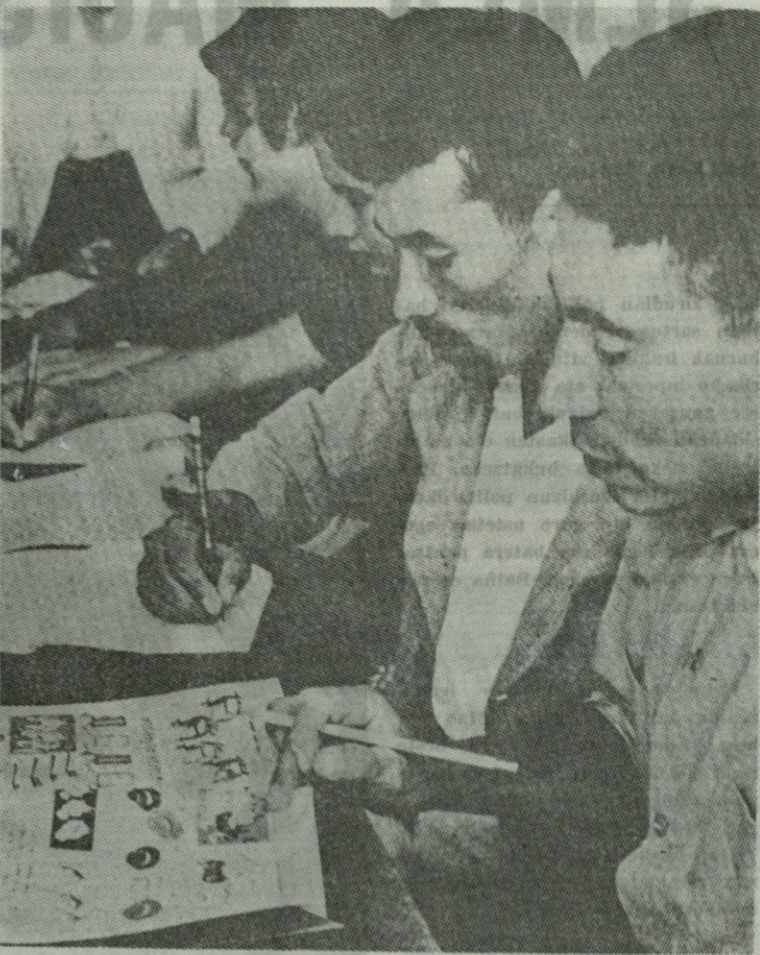
Beren herrietako egoera honetaz jabetu dire. Eta egoera hau aldatu nahi dute. Benetako nahi honen ondorenak politikako sistema berriak dire, eta sistema hauen ondorena sozial eta ekonomi mailako aldaketak: heziketaren eraberitzea, lurraren banaketa zuzena, politikan parte hartzea, sozialismorako pausoak, eta abar.

Egoamerikako elizan ere bi maila hauek garbi agertzen dire.

Egoamerikako elizak, Egoamerikako eliza izan nahi du. Ez du nahi beste lurraldetako teologiaren mende egon; ez du nahi teologi honekin batera datorren kultura jan. Bertako gizonen eta gizartearen egoera konkretutik abiatu nahi du. Gizarte honen izakera eta beharretatik hasi nahi du. Bere teologia, bere eliza egin nahi du. Eta badu hortarako eskubiderik.

Europako teologiak, askotan, ezer gutxi esanzen dio. Orain arte, zorritzarrez, gehiegi zapaldu du, gehiegi agindu ere bai. Europako teologiaren mende egon dire urte askotan. Egoamerikako eliza europatarra izan da, bai pentsakeran, bai ohituretan, bai erakundeetan, jokaeretan ere bai. Eta, politika mailan gertatua, elizan ere gertatu da. Askatasun gose bat sortu da bere barnean, beren nortasuna lortzeko eta bizitzeko irrika jatorra.

Askatasun gose hau ez dijoa elizaren unibersalitatearen aurka. Batasuna gauza bat da, eta berdintasuna bestea. Berdintasunak batasuna hil egiten du. Elizak, askotan, berdintasunera jo du, ez du herrien nortasuna errespetatu. Herri askotako eliza Erromako kolonia izan da. Gaur egun, ez dugu

Egoamerikak Egoamerika izan nahi du. Irudian, alfabetatze talde bat.

hau onartzen. Elizaren batasuna onarturik, herri bakoitzak dituen desberdintasunak jorratu behar direla diogu. Hontan ari da Egoamerikako eliza.

Teologi mailan, berdin esan genezake. Teologi katolikoak badu onartu beharrezko zenbait puntu. Bainan puntu hauri buruzko reflexioa oso bide desberdinetatik

eraman leike. Teologia esaten dudanean, reflexio honi buruz ari naiz. Teologi bakarrak ez du balio herri guztietan. Honetan ere desberdintasuna aberasgarria da eta onartu beharra dago. Ala ta guztiz, gaur egun, bai eliza, bai teologia, berdinegi dela esanen nuke herri desberdinetan.

Elizak, herri guztietan, Europako

teologia erein du. Teologia hau mihiolariak eraman du Egoamerikara eta, gero, bertako eliza-gizonek eraman du Egoamerikara eta, gero, bertako eliza-gizonek onartu. Honela, teologi berdina zabaltu da bazterretan. Teologiaren berdintasun honek Egoamerikako elizak zituenez arazo eta behar bereziek estali ditu. Eta urteek eta historiak ez dute barkatzen, eta Egoamerikako elizak nahiko lan du bere nortasunaz jabetzen.

Honegatik, Egoamerikak begi zorrorekin begiratzen dio mihiolariari. Atzerriko eliza-gizonen aurrean erne dago, mihiolariengan ikusten baidu eta jabetzen baidu gizaldizko menpetasunaz. Egungo mihiolariak gogoan izan behar du Egoamerikako elizak, gaur egun duan nahi eta eskubide hau: bere eliza, bere teologia egiteko eskubidea, beren herrien egoerari erantzunen dion eliza eta teologia.

Egoamerikako elizak badu burruka beste maila batean. Bere elizaren barnean era guztietako semeak ditu. Hau, European ere gertatzen da, bainan Egoamerikan, gehiago nabarmentzen dela uste dut. Eta honela, batzuek sozialismoa onartzen dute, besteak egoerari eusten ari diren sistemen serbitzuan dagoz. Batzuek eliza berezi bat erai ki nahi dute, besteak erromatar hutsak dira. Garbi agertzen da eliza barneko burruka hori, arriskuz bete, bainan aberatsa; eliza bizi baten ezaugarri bikaina.

Egoamerikako eliza une interesgarri batean arkitzen da. Egoamerikako herriak garrantzi haundiko une historiko bat bizi du. Herria bere nortasunera esnatzen ari da, bere indarrak eta balioak jabetzen, bere askatasuna lortzen. Eliza erne dago, ez dago lo, bizi da, aurrerabidean dijoa. Eraberritze gosea du, askatasun gosea. Ez du nahi Europako, Erromako morroi izaten jarraitu; Egoamerikako eliza izan nahi du, ez du beste ambizioirik.

Bainan, zer jokabide ditu Egoamerikako elizak bere gizarteare? Nundik eta nora dijoa? Utzi dezagun erantzuna urterengo baterako. Gaurko, aski dugu.

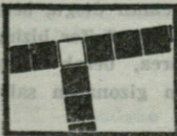
Gurutz Larrañaga

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkiña: 425700

DONOSTI

TEODORO AGUIRRE
SISTEMAS OFICINA

ZURE LANDOLA ETA OFIZINAK ANTOLATZEN LAGUNTZEKO

PREST GAUZKAZU

Avda. Sancho el Sablo, 6

Urrut.: 415128-429152

DONOSTIA

ARAGI ERREAK

BEASAINEN

ZURE ETXEAN

- Bisigu, legaza...
- Arkume, antxume eta abar...
- Txekor eta idi-txuletak.
- S. Ignacio, 15
- Urrutizkiña: 89 14 37
- BEASAIN —

BERRIAK

HOLANDAN

Egun, urte bat, Erromak, eliza-barrutiko apaiz gehien iritziaren aurka, gotzal konserbadore bat izentatu zuen Rotterdam-en. Aurten, tendentzi berdineko apaiz bat izentatu du Roermond-eko gotzal. Holandako elizaren ohiturei jarraituz, eliza-barrutiko komisiok hiru kandidatoen izenek bial zituen Erromara, hiru hoietatik bat aukeratu zezaten. Izentatu duten gotzaila etzegen kandidato hoienez zerrendan. Gotzal berri honek Jan Mathijs Gijzen du izena; 40 urte ditu. Bere liburuxka batean, gogor erasotzen dio Holandako gotzailen joerari. Holandan, ez da onartu, generalki, izentatze hau.

MOZAMBIQUE

Makuti-ko eliza bateko bi apaizek, urtarrillaren 6-an, etzuten utzi Portugal-ko ikurriña beren elizan sartzen. Ikurriña scouts talde batek zekarren. Gende talde bat asarretu egin zitzaizkien apaizek. Ondoren, apaiz biek bizilekua aldatu beharra izan zuten. Azkenik, poliziak detentitu egin zituen. Apaiz hauek A. Sampaio eta A. Fernando dire.

- Etxegintzarako aroztegi lanak. Etxe barruko eta kanpokoak.
- Euskalerrian zear, etxegilleek gogoan artzekoa.
- Egitan eta presupuestoak egiten dira.
- Prezioetan egokia.
- Bertako eta kanpotik ekarritako oolak.

Poligono Auzoan, 36

Urrutizkiña: 361739-361153

USURBIL

indecar, S.A.

(Industrias de Carpintería Mecánica)

Ama batek dio:

"NERE SEMEA MAOISTA EGIN DA"

Nolaz galdu du nere semeak sinismena? Zergatik arkitu du maoismoan beste bizitz-elburu bat? Kristaua dan ama batek egiten ditu galdera auk. Ez du inor salatzen, ez du bere burua garbitu nahi ere; baiñan ez du ulertzen. Bere semeak gehiago ez duela federik esan dionean kolpe aundia artu du eta asko sufritzen ari da seme ori beste ede batera aldatzen ikusi ala. Eta berriz ere galdetu egiten du: Mundua aldatzearen bere burua lotzeko, beharrezkoa ote da fedea galtzea? Zenbat eta zenbat gurasok egiten duten galdera ber bera. Argitasun piskaren bat eskeifiko diegulakoan artzen dugu gaur gai au.

—oOo—

Orain bi urte asi giñan senar-emazteok geuren buruari galdezka. Eguna artan, igandero bezala, Iñakiren gelara joan nintzan mezetara bagioazela adiraztera. Iñaki—19 urtekoa— zalantzan geratu zan. Badira illabete batzuek zuen gustoa egiteko bakarrik joaten naitela, baiñan gehiegi maite zaituet gezurretan ibiltzeko.

Ez daukat gogoan zer erantzun nion. Edozer gauza, dudarik ez. Izuturik nengoen eta ezin ezer galdetu. Mezetan negarrez aritu nintzala gogoratzen naiz. Bazkal orduan, nere senarra eta ni ez giñan gaiari eltzeke gauza izan. Eta gau guztian gure galdera: Zer dala-ta, Jauna, zer dala-ta?

Beste seme-alabek berak bezelakoxe ikasi eta ikusi zuten etxean eta sinesdunak ziran. Zer egin ote genduen beronek bide au artu zezan? Lagunak ote?

KRISTOGAN SINESTU, BAIÑAN EZ JAUNGOIKOAGAN

Biaramonen azkar azkar erreto-rearen etxera joan nintzan. Nere itzak entzun eta gero lasai egoteko eta seme onen gertu, esan zidan. "Gazte askok jasaten duten krisis da. Otoitz egin zazu". Ori bai egiten genduela, baiñan ez zitzaigun nahikoa iruditzen. Sinismena zergatik galdu zuela uste zuela galde egiten genionean, fedea ez dala kalean xorro baten antzer galtzen dan zerbait, erantzuten ziguen. Orrek ez duela explikaziorik: batzuk sinistu egiten dutela eta besteek ez; eta orain bera auetako bat zala. Zer egin behar zuen, bada? Argibide gehiago eskatu eta Kristo, bai, izan zala, aparteko gizona izan zala baiño ortik Jaungoiko gizon egiña zala sinestera bide luzea zegoela.

MARX-etik MAO-ra

Ez zirudian politiko-talderen batean sartua zegoenik, Marx-en liburuak irakurri zituela, Ipar Amerikako imperioaz eta gizarte-klaseaz ere gauzaren batzuk, bai. Unibersidadean zebillen ikasten eta ez zitzaion asko falta bukatzeko. Profesio aldetik etorkizun polita ikusten genion eta gure ustetan egoera onek beste era batera pentsatzera eramango zuen. Baiña ez zan ala izan.

Egun batean Mao-ren irudia azaldu zan bere gelan. Mao eta bere "Liburu gorria". Gero, beste irudi gogorak ere bai: gogorkeria non nahi. Giza-ekonomiko gaietaz gero eta gehiago irakurtzen zuan.

Gure sinesteen aurka ere asi zan mintzatzen. "Nolatan baiezto dezakezue biziera au?"

Erri xehea zapaltzen bizi zerate, kontzientziak gezurrez hetetzen". "Denari ona besterik egiten ez diozute uste duzuten oriek, munduaren aurrerapenaren oztoporik aundiena zerate. Katolikoak ori izan dira, bai, beti...".

Erritan egiten genduan. Gure esanei erantzuteko Mao-ren itzak besterik ez zituan ateratzen eta, egia esan, askotan umekeriak ziruditen.

GURE LAGUNEN AHOLKUAK

Laster iritxi zitzaizkigun gure lagunak aholkuak ere. "Gure etxean, gure seme bat emengo biziera gaitzesten asi ala, mahaletik altxa, atea ireki eta gurekin bat ez bazetorren, edo isilik egotea edo kalera irtetzea zuela esan nion". "Irten, irten zan atariraino, bai eta bereala jira ere".

Beste lagun batzuk, masailleko bat edozein adinetan eman dezakegula esaten ziguten.

Besteren batzuek, etzegoela itzilik, zigorrik gabe. Orrelako astakeriak ikaratu egiten ginduen. Bestalde, ikusten baigenuen argi asko, Iñakiren buruan ez zegoela aldaketarik, iraultzarik gabe, indarkeriarik gabe. Eta ez genduen geronek bidean jarri nahi. Zigorakin ez genuela deusik lortuko ikusten baigenuen. Eta gogor jartzen bagiñan, semearekin asarretu egingo giñala ere ikusten genuen. Ez al zan oraindik okerrago?

Gaur gazte askok aukeratutako bidearen bukaeraraño joan nahi du.

ZAPALDUEN ALDE

Gure semearekin elkarriketa giroa sortzearen, marxista kutsuko liburuak, Txina-aldeko beste zenbait irakurgai ere aztertu genituen. Zergatik ez ote zuen berak beste orrenbeste egiten Biblia eta Ebanjelioarekin? Baiñan geuren artean gero eta aundiagoa zan orma.

Gau batean, Iñakik, etxetik kanpora zijoala adierazi zigun, nahiz eta gurasook asko maite izan (au egia zan, eztabaiden erdian ere sekulan ez zitzaion gurasoengandikako nahia faltatu). Bere lagun batek lortu zion ganbara batean bizitzera omen zijoan. Otx otzean adierazi zigun ezin zuela bere ekin-tzetatik eta bere elburuetatik ain urrun gelditzen zan biziera artan segi. Gure borondate ona ikusiz ere, ukamen edo kontradikzio aundiak bazirala gizarte burguesaren bizitza eta itzaren tartean. Geure etxean bertan ikusi zituela nabarmenki ukamen oriek eta orduan ireki zitzaizkiola begiak. Ondoei bizitzak pobreengandik urrundu

egiten gaituela eta beroien ondoan bizi nahi zuela berak.

Bere ikasketak nolatan bukatzea pentsatzen zuan galde egin genion. Uztera zijoala ikasketak betirako erantzun ziguen.

EZ DAGOELA ULERTZERIK, BAT EGINIK EZ BADA

Ikasketak bukatuz gero behar-tsuei obeki lagundu zezakeala esan genionean, berauekin bizitzea zala euren arazoa ulertzeko erarik one-na, esan zigun; intelektuala, ikasia, bere munduan isten bada, beifere ez dala pobreen munduan sartuko; langilleen billa lanera joan behar dala, berakin lana egiñaz. Eta konsumo-gizarteak zapaldu-rik daukan gizon orrek bakarrik egin zezakeala mundu berri bat, berak bakarrik dakiala-ta, diñatasunen prezioa.

Zail egiten zait elkarriketa luze ura idaztea. Ezin jarrai genion beti, beste mundu batean bizi bai-zan.

Iñaki, beraz, bere ikasketak utzi eta orain peoi-lanean dabil lantoki batean.

Noizean behin gure etxera etortzen da eta argi ta garbi bere biziera nolakoa dan esaten digu.

LANGILLE BAT, BESTEEN ARTEAN

Bere itzak entzutean, basamortuan barruratzen ari dala iruditzen zaigu, mundu berri batean; eta emeki emeki, bizituaz, lan gogoraren legeak ikasten ari dala; nekea, gorputzaren eta gogoaren aberetzea, bederatzi-amar ordutako lana bukatu eta gero; ezin pentsatu, ezin elkar ulertu, ezin maitatu, gorrotoa.

Asko aldatu da mutilla, humildu egin da, biziera gogorak eraginda. Berak dionez erabateko iraultza bakarrik egin ahal izango da mundu askea; gizon guzientzat behar duten itzala izango duen mundu berria. Ikasten, irakurtzen, dihardu, eguneko arazo nagusiak.

Guk ere zerbait ikasi dugu, ikasi: berari gaitz egiten dioten itzak gure ahoetatik kentzen: esperientzia, testigutza, lotura. Baiñan oraindik gure galdera asko eta asko or daude tente. Zergatik? Kristoren zer irudi eman diogu, berak orrela gaitzetsi dezan? Zer bizimodu izan da gurea, berak bestaldean arki dezan gizonaren salbazioa?

GARAZI

